

## İnjüli Murkus Tafa'da tumma

Murkus arigiri sorne ya. I'i ya aga tatalaadene tiya Yasu ö'dö takinyi linggo a tafiini Bölis ka naguuru ma tino tanno iini. I'i aga ana eere a'da Yühanna Murkus. I'i aga senaana tumma na Yahüüdü kadhabbu nja eema ma Masala tiya eene, afeene afa i'i arigiri ada co kadu tanno taalo ka Yahüüdü no.

Murkus arigiri ma eema tiya Yasu ka talinggo ada aaga nja talaana ya. Yasu iki a kadu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö. Türü kungngo iini ma nagorongore tanno oroko no, i'i oolona kadu na maara no kadhabbu, aji 'badaada ka inde, a'duga tatoroko ka kadu, iki a kadalaadene tanno iini a'da ömö'di ya asaasa tatalaadene tiya iini ya, fa kini amma ka dhügürü eyi. Ka Yasu ka ndeyi afiki'dö afe'de, iki a kadalaadene tanno iini a'da kaco ka na'buugu 'do kadünnü tumma miini co kadu nye'd'de kungngo.

*Linggo na Yühanna ya Tatambeese ya  
(Matta 3.1-12; Lüüka 3.1-9, 15-17; Yühanna  
1.19-28)*

<sup>1</sup> İnjüli ma dhidha mo meema tumma Yasu Almasihi 'Bii'bala ma Masala.

<sup>2</sup> Karigirinja ka sorne ma ne'bi Asaiya,  
“A'a nungngo na tagürünü tafiini yeede küdü  
kidha,

aco tindinaana fiini yüüdü.”

<sup>3</sup> “Kafara takeere ka dhüile,  
‘Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,  
aaga indinaana fiini yiini ku'bu,  
aaga tanangnga nafiiñi niini ka tadhidho.’ ”

<sup>4</sup> Yungngo Yühanna ka öö'dö ka dhüile atagambeese kadu iki eene, “Aaga aadha ka tatoroko aaga tambeesedene amang ka Masala toolona aaga ma'duga tatoroko ada ka oona.”

<sup>5</sup> A kadu takicci kini ndama naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nye'd'de kungngo, ambeese eege ka Ri ma Ürdün, kamma ka tatoroko tanno eene.

<sup>6</sup> A Yühanna tagümmü en'di ma musa ma nagamalaga ka oona, imi'di eedi ana jönnö ma öttö, agau müdüüni nja küde ma dhüile.

<sup>7</sup> Adageema tumma iki a'da, “Ömö'di inggide assa öö'dö kede keere ana türü adagii'bi a'a, munda meena ma egiide tiya iini taalo a'a natambaanya tüürü ku'bu nanggilaana.

<sup>8</sup> Ara a'a tambeese aaga a 'biiidi, illi i'i a tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya.”

*Tambeesedene nja ta'b'badene tanno Yasu  
(Matta 3.13–17; Lüüka 3.21–22)*

<sup>9</sup> Ka naguuru tanno miini no, agöö'dö Yasu ndama Nasira ma ka Jaliil mo, a Yühanna takambeese i'i ka Ri ma Ürdün.

<sup>10</sup> Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama 'biiidi ya, asala 'dotombo'do ka tatafa'da, a Koronggore ya Insili ya tidhi kini ka oona ka afeene nja ndalambo.

11 A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "O'o na 'Bii'bala tiya eede ka asaasa i'i ya, namma a'a küdü."

12 A Koronggore ya Insili ya tarooro ka tüügü i'i aco a dhüile iini.

13 Adaganna kide a füngngö ukumu kadu keera, Ebliisi ta'b'ba i'i. Anna kide nja eema ma eriidö tiya oroko ya, a kadhangga tagalinggo ada iini.

*Kadalaadene na akümmünüdene ka dhidha no*

*(Matta 4.12-17; Lüüka 4.14-15)*

14 Ka Yühanna kananja ka pabuusu ya, a'da ö'dö Yasu ka Jaliil adünnü tumma ma İnjüüli.

15 Iki, "Assa ürüünü tö'dö, a tauugaara na Masala ka ndakete, aaga aadha ka eema tiya toroko ya, aaga tamma ka İnjüüli."

16 Aga Yasu ka tunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil ya, ikiri ka tasala kadu keera kakinne kilöögö, Samaan nja örre tiya iini Andraws karara'baga sa'baka co to kudumma eene kada kadu ma tümmü kilöögö.

17 A Yasu tiki eene, "Aaga ö'dö kede keere ara a'a tanangnga aaga ka kinne kadu."

18 Kikiri karooro kaafa ka nasa'baka tanno eene kara ka turna i'i keere.

19 Akalogo tino co aadha, asala Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, kungngo ka mürkabü kindinaana nasa'baka neene.

20 Kini ka tümmünü eege ya, karooro ka tinyi pupa yeene Za'bedi ka mürkabü nja kadu tanno linggo nja iini no, kara katuurna i'i keere.

*Yasu asoro koronggore ya toroko ya  
(Lüüka 4.31-37)*

<sup>21</sup> Kikiri ka öö'dö ka Kafarnahööm, aco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi, alaana kadu.

<sup>22</sup> A kadu tadhère ka talaana tanno iini, kudumma iini ka talaana kadu a türü tanno iini, taalo afeene afa katalaana na kadu ma seriye.

<sup>23</sup> Ömö'di ungngo eene ka la ma talaana a koronggore tiya toroko ya ka tuurunja iini ka oona iidhe,

<sup>24</sup> “Minna yüüdü nja ungngo, Yasu ya ma Nasira ya? Nö'dö o'o kita ma tiidi ungngo? Nussu a'a a'da o'o na mada, o'o na ömö'di ma Masala tiya Insili ya.”

<sup>25</sup> İkiri Yasu ka kirnaana kini iki, “Ki'döönö, aayu kürö ndama ömö'di tiya ka oona.”

<sup>26</sup> A koronggore ya toroko ya tüpü i'i co aadhiya ko'd'do öö'dö kürö ndama iini ka oona.

<sup>27</sup> A kadu tadhère nye'd'de ka tumma tanno iini kiki a'da, “Talaana öjö eege kungngo kaleefe tö'dö? Kabbü 'dala a talaana nja türü. Münda nagoronggore na oroko no i'i amana tumma eene kaföönyö.”

<sup>28</sup> A tumma na Yasu tadhala ku'bu areere ka Jaliil ka oona nye'd'de kungngo.

*Toolona 'berki ma Bütrüs ka maara  
(Matta 8.14-17; Lüüka 4.38-41)*

<sup>29</sup> Kini ka öö'dö kürö ndama la ma talaana ya, ikiri ka tunggeene nja Yaguub nja Yühanna kaco ka 'di tiya Samaan nja Andraws.

<sup>30</sup> Kajo kaduna 'berki ma Samaan ka tamaara magu'daana ka oona mafüngngö, kikiri ka tirina iini.

<sup>31</sup> İkirî ka öö'dö kono kete ümmü oogo ka niisö a'dina oogo ko'do, a maara taadha kono ka oona, mafiki'dö malinggo ada eene.

*Toolona ma kadu kadhabbu*

<sup>32</sup> Ka 'buugu kanda siiya, ka ndanaaya ka nda'dinggö caa'bu ya, a kadu tö'dö a kadu tanno maara no a Yasu nye'd'de kungngo nja tanno kaana nagana'bu ka oona no.

<sup>33</sup> A kadu ma anya nye'd'de tö'dö kadigi ka inye ma 'bügöörî dhirri kungngo.

<sup>34</sup> A Yasu toolona kadu ma maara kadhabbu adagasoro nagana'bu ka kadu ka oona kadhabbu, afaga nagoronggore na oroko no keere ka teema, kudumma eene ka tussu i'i.

*Yasu afara ka Masala a 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya*

*(Lüüka 4.42-44)*

<sup>35</sup> A ligitaka so'd'do a'da aleefe 'buugu talüllü, afiki'dö Yasu öö'dö kürö aco a 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya, afara ka Masala kide.

<sup>36</sup> A Samaan tagawwa 'buugu miini nja köje.

<sup>37</sup> Kene kandaluna i'i kadhere kiki iini, "Kadu nye'd'de kawwa 'buugu ma o'o."

<sup>38</sup> İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö kijagö anaanya tanno kete no, naco talaana kadu miini afe'de, eege kungngo eede ka öö'dö kudumma eene."

<sup>39</sup> Adagalööle ka Jaliil koono nye'd'de alaana kadu ka naala ma talaana asoro nagana'bu ka kadu ka oona.

*Yasu oolona ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya*

*(Matta 8.1-4; Lüüka 5.12-16)*

<sup>40</sup> Ömö'di inggide ana kutukunya ö'dö üürü ku'bu iki iini a'da, “Küdü ka tasaasa ara o'o tanangnga a'a ka tinsili.”

<sup>41</sup> A 'bangnga miini түmmü Yasu, akilina nüsö ümmü i'i ka oona iini, iki iini, “Nasaasa a'a a'da o'o tinsili.”

<sup>42</sup> A kutukunya tadhe ko'do amanyaga kini ka oona insili.

<sup>43</sup> A Yasu tuuru i'i ka tino a tumma dhorro.

<sup>44</sup> Kini ka tiki iini a'da, “Afa tadirina ömö'di. Lakiini ungeene naco ka ta'boge nala oona iini, na o'o sa ka tირri oona nüüdü afa ma tiya Müüsa ka tageema ya a kadu tussu iini.”

<sup>45</sup> Lakiini ömö'di afiki'dö adagadünnü eema, a tumma tanyala ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo, a Yasu taalo ussu ka tunggeene ma co na'buugu dhorro, ikiri ka tan'danaga co lodho a kadu tö'dö ndama na'buugu kadhabbu kadigi kini ka oona.

## 2

*Yasu oolona mügüre*

*(Matta 9.1-8; Lüüka 5.17-26)*

<sup>1</sup> A füngngö idhilli kungngo ya, a Yasu tapadaga co Kafarnahööm, a kadu taföönyö a'da ö'dö ka 'di.

<sup>2</sup> Kikiri kadu ka tagawaana oona kadhabbu kadigi ka 'bügööri tiya iini ka ö'dö kide ya idhi a 'buugu ma tatüküülü ka ïnye titaalo, ikiri ka talaanaga tumma ma İnjili co eene.

3 A kadu könö ka egüisö kö'dö a mügüre iini.

4 Illi 'buugu meene ka tigaala kide ana i'i kunggu co Yasu, titaalo kudumma kadu ka tadhabbu yungngo eene kasirö 'dasala kaparsaana tiisi ku'bu ka 'diniga mügüre ku'bu a sekede.

5 Ka Yasu ka tassa ka tamma ana eedi tiya eene ya, ikiri ka tiki a mügüre, "'Bii'bala eede, noolonadene o'o ka tatoroko."

6 Kaganna katalaana ma seriye kide kemmi, kikiiri ka teema ka nanggeedi tanno eene,

7 "Minna agu ömö'di ya eela Masala kungngo. Mada ana türü ma tama tatoroko ka kadu ka oona illi Masala ungodho oogo?"

8 A Yasu tadhe ko'do ussu a koronggore tiya iini a'da eege keema kini ko'do ikiri ka tindini eege, "Minna agu aaga, aaga teema tumma no kungngo?"

9 Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a mügüre a'da, 'Noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü,' alla niki iini, 'Fiki'dö na'duga sekede yüüdü nunggeene'?

10 Lakiini ara aaga tussu a'da tauugaara kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü kita ma toolona tatoroko," ikiri ka tiki a mügüre,

11 "A'a niki o'o, fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di."

12 A mügüre tarooro ka fiki'dö a'duga sekede yiini ka kadu kidha aco kürö. A kadu nye'd'de tadhere kanangnga ta'diila a Masala kiki, "Taalo unngo kadinö ka tumma tanno anooso 'do."

*Tümmüneene na Laawi*  
(Matta 9.9-13; Lüüka 5.27-32)

13 A Yasu tafada aco a tinggini ma to afe'de. A kadu tö'dö kini kadhabbu alaana eege.

14 Kini ka tunggeene ya, ikiri ka tasala Lawi 'bii'bala ya Halfa ka temmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikiri ka tiki iini, "Aayu kede keere." A Lawi tafiki'dö aco iini keere.

15 Ka Yasu ka ndemmi ka 'bügööri tiya Lawi ma tagu eema ya, a kadalaadene temmi nja iini nja kadu ma tulu'ba kadhabbu nja kadu tanno oroko no kagu eema nja iini, kudumma kadu kadhabbu ka kata'da kini keere.

16 Ka naFariisi no katalaana ma seriye no kadini ka Yasu ka agu eema nja kadu tanno oroko no nja kadu ma tulu'ba, kikiiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu i'i agu eema ooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?"

17 A Yasu taföönyö tumma neene no iki eene, "Kadu na taalo kamaara no taalo kasaasa digtöörö, illi kadu na maara no eege ka asaasa digtöörö. Taalo a'a nö'dö tümmünü kadu na 'diila no, a'a nö'dö ka kadu tanno oroko no."

### *Tindineene ma tümmü tenege*

*(Matta 9.14-17; Lüüka 5.33-39)*

18 A 'bitingngö kadalaadene na Yühanna nja naFariisi kummü tenege. Yungngo a kadu könö köö'dö ka Yasu kiki iini, "Kafaanya kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kummü tenege ara nüüdü kitaalo kummöönö?"

19 A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Ara kafala ma tatarna, tümmü tenege nya a'da i'i ungngo eene ka söödö? Eege taalo ka tümmü tenege a'da i'i ungngo eene ka söödö.



<sup>20</sup> Lakiini uuru kinggide assa köö'dö a tatarna saga a'dugadene kene ka uuru tanno miini no kassa ka tümmü tenege.

<sup>21</sup> “Taalo ömö'di ara tar'da ten'di ya issi ya ka tiya illi ya, üürü i'i agalinggo nggeege, a ten'di ya issi ya ara töörese ya illi ya, alinggo ööye adhabbu.

<sup>22</sup> Ngeeli na aleefe tedhe no taalo kara tuurunja ka 'belde tammo illi mo, ara ngeeli na edhe no, tadhösö 'belde kuurunja co. Ara ngeeli ma 'bitingngö tananja ka 'belde maleefe ta'diila mo.”

*Uugaara ma uuru ma Sa'bidi*  
(*Matta 12.1–8; Lüüka 6.1–5*)

<sup>23</sup> Ka uuru ma Sa'bidi kinggide ka Yasu ka tigaala ka nasigeene. İkiri kadalaadene niini ka armuna migile eene ka tunggeene.

<sup>24</sup> İkiri naFariisi ka tindini Yasu, “Assa kide, minna agu kadalaadene nüüdü taalo kama tüüni tumma no ka uuru ma Sa'bidi?”

<sup>25</sup> Yungngo a Yasu ka tapadaga tumma eene iki, “Taalo aaga ka kiri tumma na Dawud ka iire katümmü i'i nja kadu tanno iini?”

<sup>26</sup> I'i inynyo la ma Masala ka ürüünü tiya Abiyatra uugaara ma ka'boge, a'duga kuri ya amananja ka linggo ma Masala ku'bu, adaguri inya a kadu tanno iini a'da ömö'di ma tagu kuri ya miini ya taalo, illi ka'boge unggodho eege.”

<sup>27</sup> A Yasu tütü ka tiki eene, “Uuru ma Sa'bidi agalinggo nja a kadu, taalo Masala madina ada kadu ka uuru ma Sa'bidi.

<sup>28</sup> A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i ya Uugaara ma Sa'bidi afe'de.”

### 3

#### *Toolonadene ka uuru ma Sa'bidi (Matta 12.9-14; Lüüka 6.6-11)*

<sup>1</sup> A Yasu tapadaga co la ma talaana, aduna ömö'di kide eyi ka nüüsö.

<sup>2</sup> A kadu könö tadinaana i'i ko'do miini ka tanangnga i'i ka a'diila ka nüüsö ka uuru ma Sa'bidi, amang kene tümmü i'i.

<sup>3</sup> İkirı ka tiki ömö'di tiya eyi ka nüüsö ya, “Fiki'dö ka kadu kidha.”

<sup>4</sup> İkirı ka tiki a kadu tanno emmi no, “Ata'diila aja kadalinggo nüümö ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi? Nalinggo nüümö ya a'diila ya alla nüümö ya toroko ya, noolona ömö'di alla niidi i'i?” Kaki'döönö.

<sup>5</sup> İkirı Yasu ka tassa kene ko'do, agoroo'bo ümmü eedi kini kiji nanggeedi neene ka takidhö, ikiri ka tiki ömö'di, “Kilinana nüüsö.” İkirı ka tapadaga co ööye miini ka'diila afa tööje.

<sup>6</sup> Kikirı naFariisi ka öö'dö kürö nja kadu tanno Hirüdüs kimi'di tumma ma tiidi Yasu.

#### *Kadu kadhabbu kata'da ka Yasu keere*

<sup>7</sup> Yasu ungeene aco to nja kadalaadene tanno iini, a kadu ma Yahüüdiya tata'da kini keere kadhabbu.

<sup>8</sup> Anno tö'dö ndama Yahüüdiya nja Örsaliim nja Adümiya nja kadu tanno afaga co 'dakeyi ma Ürdün no, nja kadu ma Suur nja Saiyda. Eege no nye'd'de kungngo kaföönyö tumma ma eema tiya iini ka tagalinggo ya kikirı köö'dö.

<sup>9</sup> İkirı ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kindinaana 'bamürkabü kini ku'bu, kudumma kadu ka tadigi kini ka oona.

<sup>10</sup> Kudumma iini ka toolona kadu kadhabbu, idhi a kadu na maara no tagürünügü kadu keere ma tawwa nafiini ma taa'ba i'i ka oona.

<sup>11</sup> Ka nagoronggore tanno oroko no kadasala i'i ya, ka'dinggö kini kidha kiidhe, "O'o na 'Bii'bala ma Masala."

<sup>12</sup> Lakiini i'i ageema nja eene dhorro a'da kafa teema tumma no iini.

*Tessedene na kadafiini no ada'baaga kafünü eera no*

*(Matta 10.1-4; Lüüka 6.12-16)*

<sup>13</sup> A Yasu tasirigö co 'dikinya, adagümmünü kadu niini ka asaasa eege no. Kikiri ka öö'dö kini.

<sup>14</sup> Ageesse kadafiini ana kene kada'baaga kafünü eera ma tunggeene nja iini agürünü eege ka talaana kadu,

<sup>15</sup> anangnga türü eene meene ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona.

<sup>16</sup> Kadu na ada'baaga kafünü eera no niini ka tagümmünü eege no, Samaan (anangnga eere a Samaan a'da Bütrüs),

<sup>17</sup> Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi, nja örre tiya iini Yühanna anangnga eere eene a'da Bwanerjis (Laala ma tombo'do tanno abaana no),

<sup>18</sup> nja Andraws nja Filibüs nja Bartülmaws, nja Matta nja Tööma, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa, nja Tatawus nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya.

<sup>19</sup> Nja Yahüüsa Askaryüüti ya agümmünü Yasu a kadu ya.

*Yasu nja Balsabiil*

*(Matta 12.22-32; Lüüka 11.14-23; 12.10)*

20 A Yasu tö'dö ka 'di, a kadu tafada ka tagawa-gaana oona dhabbu, a Yasu nja kadalaadene tanno iini taalo kaduna fiini ma tagu eema.

21 İkirı kadu niini ka föönyö köö'dö ta'duga i'i kudumma a kadu töccö kadeema a'da, "I'i taalo a'diila ka üüdü."

22 Illi katalaana ma seriye na öö'dö ku'bu ndama Örsaliim no kiki a'da, "Balsabül unngo iini ka oona uugaara ma naEbliisi i'i yungngo iini ka tasoro naEbliisi ka kadu ka oona iini."

23 İkirı Yasu ka tagümmünü eege adünügü a tafeene ma tumma eene iki, "Ara Ebliisi tasoro Ebliisi nya?"

24 Üürü tauugaara ka tasümününjaana ku'bu keera, taalo ka tana türü afe'de.

25 Üürü 'di ka tasümününjaana ku'bu taalo a ta'dingnge ana türü.

26 Üürü Ebliisi ka tüünı tatoroko ana eyi tiya iini ungodho i'i, taalo atefe ka 'di ara taama.

27 Taalo ömö'di aco a 'bügöörı tiya ömö'di tiya ana türü ya anyooro eema yiini, illi kini kimi'dina ömö'di ya ana türü ya ku'bu tikinggi assa ka tanyooro 'di yiini.

28 "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na linggo eema ya toroko ya, keela Masala ara Masala ta'duga tumma na miini no kene ka oona.

29 Illi ömö'di ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala ma tagala tatoroko kini ka oona ta'billi, ara tütü kini ka oona ta'billi."

30 I'i iki nggeege kudumma eene katiki a'da "Koronggore ya toroko ya unngo iini ka oona."

*Niimö ma Yasu nja nagöre tanno iini  
(Matta 12.46-50; Lüüka 8.19-21)*

<sup>31</sup> A niimö miini tö'dö nja nagöre tanno iini köödhî kürö, kassa ka kürünü kini a'da ö'dö tamma eene.

<sup>32</sup> A'da kadu kemmi kadhabbu kikirî ka tiki iini, "Niimö müüdü nja nagöre tanno üüdü kungngo kürö kasaasa o'o."

<sup>33</sup> İkirî ka tiki eene, "Mada yungngo a niimö tammo eede a kamada eege kungngo ka nagöre tanno eede?"

<sup>34</sup> İkirî ka tassa ka kadu tanno rügü kini ka oona no iki, "Niimö meede oogo mungngo nja nagöre tanno eede.

<sup>35</sup> Kudumma ömö'dî tiya linggo tumma na Masala ya i'i ya örre tiya eede nja İnye tammo eede nja niimö tammo eede."

## 4

*Tafeene ma tumma ma taleele  
(Matta 13.1-9; Lüüka 8.4-8)*

<sup>1</sup> A Yasu tagalaana kadu ka tinggini ma to. A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu 'do İkirî ka taka ka mürkabü ka to emmi kide a'da kadu nye'd'de kungngo kürö ka tinggini mo to.

<sup>2</sup> Adagalaana eege ka eema dhabbu a tafeene ma tumma, İkirî ka tiki eene ka talaana tanno iini,

<sup>3</sup> "Aaga föönyö! Taleele inggide ungeene aco a siga tadinîgî.

<sup>4</sup> Kini ka tîniigî ya, a migile ökömö ta'dinggö ka tinggini ma fîini, uyi tö'dö eeraga.

<sup>5</sup> A migile kōmō tasuli ka 'dokon'da a kuraaga ka titaalo kadhabbu kide, mafū'dōönō areere kudumma a kuraaga miini taalo kinynyo aa'bu.

<sup>6</sup> Aga ndanaaya ka öö'dō ko'do matinyogo, kudumma areere katitaalo kide marume.

<sup>7</sup> A kōmō ta'dinggō ka immi ka teene, ikiri immi katasere mamir'di oogo mitaalo mana iye.

<sup>8</sup> A kōmō ta'dinggō ka tüm'bööri tanno a'diila no, mikiri ka fū'dōönō masere, mö'dō ana iye kukumu ömō'di aco iisine, ammo tö'dō a kadu kiidoona, ammo tö'dō a kadu kiidümmü."

<sup>9</sup> A Yasu tiki, "Ömō'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya, fa kini aföönyö."

<sup>10</sup> A kini ka ndagedhe oona unggodho i'i ya, ikiri kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no nja kadu tökōnō kungngo iini kete kindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya.

<sup>11</sup> Ikiri ka tiki eene, "Nanangnga tauugaara ma Masala na tunggüdhü no aaga, illi kadu na kürö no ka taföönyö eema nye'd'de a tafeene ma tumma.

<sup>12</sup> Salla 'ka adinö kide kassa taalo kijöögö  
salla kaföönyö kassa ka taalo kara tussu,  
amang kene taadha ka tatoroko a Masala toolona  
kene.' "

*Tasaana tafeene ma tumma ma taleele  
(Matta 13.18–23; Lüüka 8.11–15)*

<sup>13</sup> Ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Taalo aaga kussu tafeene ma tumma tanno? Aaga sa katussu tafeene ma tumma töccö nya?

<sup>14</sup> A taleele tadinä tumma na Masala.

15 A kadu könö kafeene nja migile tammo a'dinggö ka 'dakeyi ma fiini mo, kaföönyö tumma na Masala ikiri Ebliisi ka tareere aco tamuru tumma neene ka nangeedi no.

16 Kadu öccö kafeene nja migile tammo 'dinggö ka kuraaga tanno ka 'dokon'da no, kaföönyö tumma na Masala karooro ka tamma kide a dhodho.

17 A tumma no taalo kinynyo kene ka eedi kita asigiiri kita, kitaalo kidhi oona ku'bu. Ikiri niimö ya toroko ya ka tö'dö kene ka eyi kaadha ka tumma ma Injiili areere.

18 A kadu könö kafeene nja migile tammo afiki'dö ka immi ka teene mo, kaföönyö tumma na Masala.

19 Lakiini tadinigöögö ma eema ma 'bühülü nja tiisineene ma eema dhabbu nja tasaasa ma eema kafiri kene ka nangeedi kamir'di tumma na Masala kitaalo kö'dö keere a niimö.

20 A kadu öccö kafeene nja migile tammo fiki'dö ka tüm'bööri tanno a'diila no, kaföönyö tumma na Masala kamma kide kö'dö ana iye kukumu ömö'di kaco iisine (30), ammo tö'dö ukumu kadu kiidoona (60), ammo tö'dö iini ukumu kadu ka iidümmü (100)."

*Lamba ka 'daasa*  
(Lüüka 8.16-18)

21 Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara ömö'di tö'dö a lamba ma tiji 'buugu iini aküdhü ka dhafala nja iini kanangnga ka tenggere ka tüm'bü? Taalo a ta'dala oogo ka 'daasa sa?

22 Niimö ya tadünggüdhü ya atabbü 'dala, a niimö ya ka kume ya a tadiridene.

23 Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya fa kini aföönyö.”

24 A Yasu tiki eene, “Aaga adini ko'do ma eema tiya ada ka föönyö ya, almiti maada ka mana eema a kadu iini mo, ara eema tamananja aaga iini agusu könö ada kide afe'de.

25 Kudumma ömö'di tiya niimö ka tanna iini ya, könö tagusunja iini kide dhabbu, aya niimö ka titaalo kini ya, ara ta'dugadene kini munda ya niimö ka titaalo kini ya.”

### *Tafeene ma tumma ma tööyö ma Siga*

26 İkirı ka tiki afe'de, “Kafeene tauugaara na Masala nja ömö'di tiya adini migile ka tüm'böörı ya.

27 Arigide ooso kungngo afiki'dö uuru kungngo, ara migile ka fü'döönö minggiridene a'da taalo ussu a'da ma inggiridene nya.

28 'Büdhülü ka eyi tiya iini ünfü'dü ooyo ka dhidha, assa tunggu koforo kürö, a koforo saga ndö'dö a migile dhabbu.

29 Aga migile ka nda'diila ya, İkirı ömö'di ka 'duga kulu'ba miini, kudumma uuru ma taraana ka ndö'dö.”

### *Tafeene ma tumma ma üye ma tanuure (Matta 13.31-32; Lüüka 13.18-19)*

30 İki afe'de, “Kafaanya tauugaara na Masala, alla ara angnga tiki a tafeene ma tumma nya kide?

31 Kafeene nja üye ma tanuure no dhiidhi no yüüdü ka tınıği ka 'büdhülü no



32 Kini ka tñidene asere adhonggoro ooyo ka siga a naseldhe tiifi, uyi tafü nafü kide kannu ka tallappa miini.”

33 A Yasu tageema a tafeene ma tumma kafeene, ma talaana kadu ka tumma ma İnjili dhabbu amang kene tussu ka ümmöönö ka nanggeedi.

34 I'i taalo eema nja eene illi a tafeene ma tumma. Lakiini iini ka tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini, alaala eege ka eema in'dili.

*Yasu anangnga tanya ka töödhü  
(Matta 8.23-27; Lüüka 8.22-25)*

35 Ka uuru tanno miini no siiya kungngo, iki a kadalaadene tanno iini, “Aaga ö'dö angnga caago nda'da tinni.”

36 Kikiri ka tunggeene kinyi kadu ku'bu kaka ka mürkabü tammo Yasu ka taganna kide mo, kunggeene nja iini, a'da namürkabü könö ka-ganna kide kadhabbu.

37 A tanya tagiisö dhindho, a 'büidi tabbü mürkabü midhi makete kadigine.

38 A Yasu tarigide keere ma mürkabü akaraga üüdü ko'do a mahada, kikiri kadalaadene kiji i'i ka füngngö kiki iini, “Ka tatalaana, taalo o'o nanaana iye müidi ka ta'duuru 'büidi?”

39 Afiki'dö agirnaana ka tanya iki, “Öödhi! Ki'döönö!” A tanya töödhü a 'buugu ta mudhudhuli 'do.

40 A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, “Minna agu aaga, aaga tari'ba? Küfürü tumma ma İnjili co ada ka nanggeedi?”

<sup>41</sup> Lakiini eege kari'ba dhorro, keema ungodho eege kiki, “Mada i'i yungngo sii? Idhi atanya nja to taföonyö tumma niini!”

## 5

*Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu  
(Matta 8.28–34; Lüüka 8.26–39)*

<sup>1</sup> Kaala nda'da ma to ma Jaliil, ndama 'dakeyi ma Jarasiin.

<sup>2</sup> Aga Yasu ka ta'barda ndama mürkabü ya, koreene nja ömö'di ö'dö ndama naala ma oofu ana koronggore tiya toroko ya.

<sup>3</sup> Anna ka naala ma oofu, ömö'di ma tambaanya timi'di i'i salla ana jansiiri titaalo.

<sup>4</sup> I'i agamin'dadene ka niisö nja awwa ana jansiiri, lakiini i'i a'buna jansiiri aparsaana ku'bu, a'buna ndaliili niini ka uune no. Taalo ömö'di ma tana türü ma timi'di i'i.

<sup>5</sup> Anna ka naala ma oofu nja na'dikinya ooso kungngo nja uuru, iidhe aara oona niini a niigisi.

<sup>6</sup> Kini ka taasala Yasu ka tadhe ku'b'ba kanna ya, areere aco üürü ku'bu ana küüge kini kidha.

<sup>7</sup> Iidhe ko'd'do eema iki, “Minna yüüdü nja a'a Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo? A'a nagüdünü o'o ka Masala a'da nafa tapusu a'a.”

<sup>8</sup> Kudumma Yasu ka tiki iini, “Koronggore ya toroko ya, aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona.”

<sup>9</sup> İkiri Yasu ka tindini i'i, “Eere yüüdü a'da mada?”

Iki, “A'a nana eere a'da Nasigira, kudumma iidi kadadhabbu.”

<sup>10</sup> Adageema nja Yasu dhabbu asaasa i'i a'da afa tasoro ana eege co kürö ndama 'buugu tiya.

11 A nagüdürü kungngo kadhabbu kaguri ka anya ka tüm'bü.

12 Kikiri nagoronggore na oroko no ka tiki iini, "Uurugu unngo ka nagüdürü unngo co ta'dinggo kene ka oona."

13 İkiri ka tamma kene kide, İkiri nagoronggore na oroko no kö'dö kürö kuurunja ka nagüdürü ka oona na ö'dö na alif keera no. İkiri nagüdürü karünö ndama nsorondho kafiri co to ka'duuru 'biidi.

14 A katasaana tarünö, a tamma tanyala ka anya nja na 'buugu ka oona nye'd'de, a kadu tö'dö kürö ma co tassa ka niimö tiya agüünü adene ya.

15 Kene kaala 'buugu ya Yasu ka tanna kide ya, kaduna ömö'di ya agaana nagana'bu ka oona ka dhabbu ya, ka temmi ana en'di ka oona ka'diila ka üüdü, ari'ba tümümü eege.

16 A kadu na tinö kini no tadirina eema ya kalinggo adene ya, ma nagana'bu nja nagüdürü.

17 Kikiri ka teema nja Yasu kasaasa i'i ka tunggeene ka anya tammo eene.

18 Kini ka ndaka ka mürkabü ma tunggeene ya, ömö'di ya kaana nagana'bu ka oona ya, tiki iini a'da a'duga i'i nja iini.

19 A Yasu taalo amma ka tunggeene nja iini, lakiini i'i ya iki iini, "Pataga co 'di tiya üüdü nja kadu tanno üüdü nadirina eema ya Uugaara ka tagalinggo ana o'o ya co eene, Uugaara ana 'bangnga ma o'o nya."

20 Ömö'di tikiri ka tunggeene adagöleele ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no adünnü eema

ya Yasu ka tagüünĩ ana i'i dhabbu, a kadu tadhere nye'd'de kungngo.

*'Badaada ma eyi mo nja aka tammo maara mo (Matta 9.18–26; Lüüka 8.40–56)*

<sup>21</sup> Ka Yasu ka tada'da mürkabü afe'de ata'daga co nda'da ma to tökönö, a kadu tarügü kini ka oona ka tinggini ma to kadhabbu.

<sup>22</sup> Ömö'di inggide ö'dö, a uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayiros. Kini ka taasala Yasu ya üürü ku'bu ana küüge.

<sup>23</sup> Adageema tumma nja iini dhabbu iki iini, “Badaada meede madhilli mo ma maara manda kete ka teyi! Ma aayu nanangnga iisine nüüdü kono ka oona amang kono toolonadene ma efe ka 'di.”

<sup>24</sup> İkiri ka tunggeene nja iini a kadu tuurna i'i keere kadhabbu kiti ajeene.

<sup>25</sup> Aka minggide eriüdö ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera.

<sup>26</sup> A nagadektöörö kadhabbu kamana dawwa oono, madhifi eema yoono ka 'di nye'd'de massa ka tütü kungngo taalo ma'diila, magala ka takogoono ma tasigi co.

<sup>27</sup> Kono ka taföönyö tumma na Yasu ya maco ka kadu ka teene maa'ba ten'di ka Yasu ka oona ndama eere.

<sup>28</sup> Kudumma oono ka tiki ka eyi tiya oono a'da, “Kede ka taa'ba ten'di miini ka oona ara a'a toolonadene.”

<sup>29</sup> Eriüdö tarooro karumeene, mussu a tuu'da tanno oono a'da moononadene ka eriüdö.

30 A Yasu tarooro ka tussu a'da türü kö'dö kürö kini ka oona, afele ka kadu ka teene iki a'da, "Mada i'i yungngo ümmü ten'di meede?"

31 A kadalaadene niini tiki iini, "Nussu o'o a'da kitaana kadu o'o ka oona, na o'o saga tindineene niki a'da, 'Mada ümmü ten'di meede?' "

32 Lakiini i'i afele keere iiri ömö'di ya kalinggo tumma no ya.

33 Ari'ba tümümü aka ma'deedene ka oona kudumma oono ka tussu niimö ya agalinggo adene ana oogo ya, möö'dö müürü kini kidha madirina eema ma timin'da iini nye'd'de.

34 A Yasu tiki oono, "Badaada eede, tamma nüüdü ka Masala no ka oolona o'o, ungeene a ta'diila, eema ya agu o'o ya taalo a tagu o'o afe'de."

35 Ka Yasu kadeema kungngo ya a'da kö'dö kadu ndama 'di tiya uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayörös kiki, "Meyi 'badaada müüdü fa ta'digi'di talaana ka oona."

36 A Yasu tanangnga iyye a tumma tanno eene iki uugaara ma la ma talaana, "Fa tari'ba amma ka Masala."

37 Taalo asaasa ömö'di ka tunggeene nja iini illi Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna ya örre tiya Yaguub ya.

38 Kene ka ndala 'di ya uugaara ma la ma talaana ya, a Yasu tasala kadu kiidhe kabbü tageere kafara.

39 İkirı ka co iki eene, "Minna agu aaga, aaga tafara aaga tiidhe? Taalo 'badaada meyi oogo marigide!"

<sup>40</sup> Kikiri ka takiji i'i. İkiri ka tuurugu eege kuro in'dili kungngo, ara kico ka 'badaada ka la nja pupa tiya oono nja niimö nja kadalaadene tanno kaneene nja iini no.

<sup>41</sup> Ümmü oogo ka niisö iki oono, "Talisa kom!" I'i ya tiki a'da, "'Badaada ma idhilli mo a'a niki o'o nafiki'dö!"

<sup>42</sup> Mikiri ka arooro ka fiki'dö ma unggunaana ku'bu, nagürünü noono kö'dö kada'baaga kafünü eera a kadu tarooro katadhere 'do.

<sup>43</sup> A Yasu tageema nja eene dhabbu a'da kafa teema tumma ma eema tiya a küünidene ya, anangnga kadu kanangnga eema oono ma kuri.

## 6

### *Kadu ma Nasira kanu ka Yasu (Matta 13.53-58; Lüüka 4.16-30)*

<sup>1</sup> İkiri Yasu ka ö'dö kuro ndama kanna aco anya tammo iini a kadalaadene niini turna i'i keere.

<sup>2</sup> Aco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi alaana kadu, a kadu tadhere kadhabbu kene ka tatoodo kini kiki, "Aluna tumma no kiga? Atindiri eema tanno ananja iini a türü tanno iini ka talinggo keefe no?"

<sup>3</sup> Ka'da 'bii'bala ya Mariyom ya asa kee'di ya i'i ya miini? Taalo örre ya Yaguub nja Yüüsü nja Yahüüsa nja Samaan sa? Ka'da naginye niini kungngo aja kita?" Kassa ka midhi i'i.

<sup>4</sup> İkiri Yasu ka tiki eene, "Taalo kadu kanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini, nja siliga tiya iini nja kadu ma öö'di tiya iini."

<sup>5</sup> A Yasu taalo ambaanya talinggo eema ma türü kannu, illi kadu na maara no kidhilli iini ka tömmünü iisine kene ka nanggüüdü ka'diila.

<sup>6</sup> A Yasu tadhene a kadu ka titaalo kummü Masala ana eedi. İkirı ka tunggeene ka na'buugu alaana kadu.

*Yasu agürünü kadalaadene niini  
(Matta 10.1, 5-15; Lüüka 9.1-6)*

<sup>7</sup> İkirı ka adagümmünü kadalaadene nö'dö kada'baaga kafünü eera no, agürünü eege kerra kerra a'da kaco talaana kadu, anangnga türü eene ma tasoro nagorongore na oroko no.

<sup>8</sup> İki eene, “Aaga fa tagufu niimö ma nafiini 'do, illi kuufi, aaga fa ta'duga kuri nja njoko, aaga tafa tömmü gürüüsü ka nagjeebe.

<sup>9</sup> Aaga tagirni egüide kada kuune, aaga tafa tagirni en'di kada ka oona eera.”

<sup>10</sup> İkirı ka tiki eene, “Dı yaada kajo ya aaga tanna kide illi ka uuru maada ka tunggeene ka anya tammo iini mo.

<sup>11</sup> Kita ada kara co kita, a kadu miini taalo kamma kada, kitaalo kaföönyö tumma naada, aaga inyi eege ku'bu aaga tafidhi ndhünggürü kada kuune amang kene tussu iini.”

<sup>12</sup> Köleele kadünügü tumma a kadu a'da kaadha ka linggo ma eema tiya toroko ya.

<sup>13</sup> Kasoro nagana'bu ka kadu ka oona, kamana uu'ba ka kadu tanno maara no kadhabbu koolonadene.

*Inde na Yühanna ya Tatambeese ya  
(Matta 14.1-12; Lüüka 9.7-9)*

14 Uugaara Hirüdüs taföönyö tumma ma Yasu kudumma eere tiya iini ka tidhindhî. A kadu öccö tiki a'da, “Afiki'dö Yühanna ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema ma türü.”

15 A kadu öccö tiki, “İliya i'i ya miini.” Anno tiki, “Ne'bi könö ana ka nagane'bi ma 'billi.”

16 Ka Hirüdüs ka taföönyö ya iki a'da, “Yühanna yeede ka armuna i'i ka üüdü ya i'i yungngo, afiki'dö ka inde!”

17 Kudumma Hirüdüs ka tanangnga kadu ka tümümü Yühanna kadimi'di i'i anangnga i'i ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filübüs miini ka tarna oogo mo.

18 Kudumma Yühanna ka tageema nja Hirüdüs iki iini, “Taalo a'diila nggeege küdü ka 'duga aka ma örre tiya üüdü.”

19 Kudumma Herüdiya tagoroo'bo nja iini, masaasa tiidi i'i masa ka titaalo maduna fiini miini.

20 Kudumma Hirüdüs aga ari'ba a Yühanna afa kini, ussu a'da i'i ya ömö'di a'diila insili. Ka Hirüdüs ka tatoodo ka Yühanna ya, adhere 'do, lakiini asaasa tatoodo kini.

21 Keere kungngo ya, uuru ma taanyara ma tageenedene tanno Hirüdüs ka ndö'dö. İkirî Hirüdüs ka tagümmünü kadu niini na iifi no, na linggo nja iini no, nja naguugaara ma nasigira nja naguugaara ma naanya ma Jaliil ka taanyara.

22 Mikirî 'badaada ma Herüdiya kico ma tasiili, oona ta'diila ka Hirüdüs nja kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, İkirî Uugaara Hirüdüs ka tiki a 'badaada, “Arangnga niimö yüüdü ka asaasa ya, ara a'a tanangnga o'o.”



<sup>23</sup> Eema tumma nja oono dhorro aküdüönö iki oono, “Ara a'a tanangnga niimö yüüdü ka asaasa ya o'o, üürü 'dakeyi ma tauugaara tanno eede.”

<sup>24</sup> A 'badaada tikiri ka afiri co kürö ma teefe tindini niimö moonö, “Ara a'a tasaasa minna?”

A niimö moonö tiki oono, “Üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya!”

<sup>25</sup> Mikiri ka tareere maco ka uugaara miki iini, “Nasaasa o'o nanangnga üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya a'a, ka dho 'bitingngö.”

<sup>26</sup> Oona tangooro ka uugaara 'do, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono, kudumma iini ka taküdüönö dhorro kidha ka kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono.

<sup>27</sup> İkiri ka tareere agürünü tasigira iki iini a'da aco ö'dö ana üüdü tiya Yühanna. İkiri ka co ka pabuusu ka teene armuna i'i ka üüdü,

<sup>28</sup> öö'dö iini ka dho. Anangnga a 'badaada mateefe tunggu co niimö tammo oono.

<sup>29</sup> A tumma tala kadalaadene na Yühanna, kikiiri ka öö'dö ka'duga oofö yiini kateefe tatü'böönö ka la ma oofö.

*Yasu amana kuri a kadu kö'dö na alif ka iüdümmü*

*(Matta 14.13-21; Lüüka 9.10-17; Yühanna 6.1-14)*

<sup>30</sup> A kadafiini na Yasu tarügü kini ka oona, kadirina eema yeene ka tagalinggo nja talaana.

<sup>31</sup> A kadu takunggunaana ku'bu kaleele kene ka oona kitaalo kaduna fiini meene kagu eema, ikiri Yasu ka tiki eene, “Aaga ö'dö ungodho

aaga ka 'buugu tiya mudhudhuli ya aaga tagünü idhilli.”

<sup>32</sup> Kunggeene a mürkabü ungodho eege kaco 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya.

<sup>33</sup> A kadu tasala eege katunggeene, a kadu könö kadhabbu kussu kita eene ka tunggunu co, kunggeene ndama naanya tanno eene ana uune kadhe eene kaco kita eene kara co ya.

<sup>34</sup> Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama mürkabü ya, asala kadu kadhabbu a muuyu meene tagu i'i, kudumma eene kafeene afa kidheefele na tadasaana katitaalo kene no, ikiri ka talaana eege ka eema dhabbu.

<sup>35</sup> A 'buugu tefe co a kadalaadene tiki, “Asa 'buugu tefe co, a 'buugu ya a'döngngönyö taalo niiimö kide.

<sup>36</sup> Iki a kadu kunggeene kaco nasigeene tanno kete no nja nadaara kaco tana eema kide kaguri.”

<sup>37</sup> A Yasu tiki eene, “Aaga inya eema eene kaguri.” Kikiri ka tiki iini, “Nasaasa o'o unngo a'da unngo co tana eema ma taguri ana nakajine kukumu kadu kada'baaga (200), unngo tanangnga eene kaguri?”

<sup>38</sup> İkiri Yasu ka tiki, “Miteene mungngo ada maanya? Agolo tiiröönö.” Kene kandussu a'da maanya miteene, kiki iini, “Miteene miidümmü a kilöögö keera.”

<sup>39</sup> İkiri ka anangnga eege kamana kadu katemmi ka'dügüllü ka ooyo tiya kirikiri ya.

<sup>40</sup> Kikiri ka temmi ka'dügüllü kukumu kadu ka iidümmü (100), anno ukumu kadu keera kaco iisine (50).

<sup>41</sup> İkirî Yasu ka 'duga miteene mïdümümü mo nja kilöögö tanno eera no assala co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana miteene ku'bu. Anangnga a kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu kasümünaana kilöögö na eera no kene ku'bu nye'd'de kungngo.

<sup>42</sup> Kadaguri eege in'dilî kungngo küüsü.

<sup>43</sup> A kadalaadene tareena türeene ma miteene koonna nja türeene ma kilöögö tanno eera no, kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

<sup>44</sup> A kadu na nagiide no na agu kuri no, kö'dö na alif kiidümümü.

*Yasu ungeene ka 'büdi*

*(Matta 14.22-23; Yühanna 6.15-21)*

<sup>45</sup> İkirî Yasu ka rooro ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kaka ka mürkabü kunggunu kini kidha kaco Beet Sayida ka nda'da ma to ara ka tuuru kadu ka tino.

<sup>46</sup> Kini ka tuuru eege ka tino ya, İkirî ka sirö anya aaco tafara ka Masala.

<sup>47</sup> Maganna mürkabü ka to ka söödö siiya kungngo a'da Yasu unngngo ka nda'da ma to ungodho i'i.

<sup>48</sup> A Yasu tiji kadalaadene niini kadhügürü kagürünü mürkabü ko'do a tanya ka talinggo eege, İkirî ka tadhe kene ka oona a na'bu ma taka ungeene ana uune ka to, anda kete kene.

<sup>49</sup> Kene kiji i'i ka tunggeene ka to kiki kide a'da na'bu ya miini kiidhe ko'd'do,

<sup>50</sup> kuđumma eene ka tasala i'i ari'ba tümümü eege. İkirî ka tareere iki eene, "Aaga idhi oona ku'bu, aaga fa tari'ba! A'a na miini."

<sup>51</sup> İkirî ka sirö aco kene ka mürkabü, İkirî tanya ka töödhi, kadhere 'do.

<sup>52</sup> Kuri ma miteene nja kilöögö, taalo inynyo eene ka nanggüdü, kudumma eene taalo kussu eema, epe kö'dö eene ka oona.

*Yasu oolona kadu ka maara kadhabbu*  
(Matta 14.34–36)

<sup>53</sup> Kada'da to kaco nda'da ma Genisaret kimi'dina mürkabü meene kide.

<sup>54</sup> Kene ka nda'barda ndama mürkabü ya, a kadu tarooro ka tussu Yasu.

<sup>55</sup> Kada kunggeene ka na'buugu nye'd'de kama kadu na maara no ka akede kuurna i'i keere ka 'buugu tiya eene ka föönyö a'da inggide ya.

<sup>56</sup> 'Buugu yiini kara co ya a kadu tuurna i'i keere ka nadaara nja nasigeene nja naanya 'do, kamana kadu na maara no ka namansala. Kiki iini a'da kara tafa kene a'da kümümü tinggini ma ten'di tammo miini, a kadu na ümmü i'i ka oona no nye'd'de ta'diila.

## 7

*Tinsili nja Nyoro*  
(Matta 15.1–20)

<sup>1</sup> A naFariisi nja katalaana ma seriye na ö'dö ndama Örsaliim no, karügü ka Yasu ka oona.

<sup>2</sup> Kikiri ka tasala kadalaadene niini könö kagu eema ana iisine kada “nyoro,” a'da taalo ka tanggala.

<sup>3</sup> (Kudumma naFariisi nja Yahüüdü 'do, kümümü eema ya kadaada meene ya ma 'billi ya, taalo ka tagu eema illi kagala iisine neene ta'diila.

<sup>4</sup> A kene ka tafada ndama mansala ya, taalo ka taguri illi kene ka tagala. Eema ma kadaada inggide adhabbu eene ka talinggo iini, afa tagonaana ma naadhho nja nasoro nja eema ma tanyaanya.)

<sup>5</sup> İkirı naFariisi nja katalaana ma seriye kadin-dini Yasu, “Minna agu kadalaadene nüüdü taalo kümmü tumma na kadaada ma angnga no ma 'billi no kara kagu eema ana iisine kada nyoro?”

<sup>6</sup> İkirı ka tiki eene, “Aaga na 'dinigi oona coo'do no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no kö'dö timin'da,

‘Kadu na kindhigı a'a ko'do ana nıinö,  
lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede.

<sup>7</sup> Kümmü tumma ma a'a a korokoro,  
lakiini talaana neene kö'dö iini no na kadu.’

<sup>8</sup> Taalo aaga kümmü tumma ma Masala dhorro,  
ara aaga katümmü talaana ma tadü'd'dü.”

<sup>9</sup> İkirı ka tiki eene, “Kümmü aaga fiini ya a'diila ya maada kanu ka tumma tanno Masala ara aaga katümmü fiini yaada ya ma 'billi ya.

<sup>10</sup> İki Müüsa a'da, ‘Aföönyö tumma na pupa tiya üüdü nja nıimö tammo üüdü,’ ana ‘Ömö'di ya eela pupa yiini nja nıimö tammo iini ya, a tiididene.’

<sup>11</sup> Kudumma ada ka tiki a'da, üürü ömö'di ya ana eema amana a pupa tiya iini nja nıimö tammo iini, assa ka tiki eene a'da türri eege kamiini, nja eede ka tagalinggo ada Masala.

12 Aaga fa tafa kini amana eema a pupa tiya iini nja niimö tammo iini.

13 Aaga tagere tumma na Masala, a tumma tanno ada aaga takarna kide ana eema könö adhabbu ada kadalingsgo.”

*Eema ya amana ömö'di ka tanyoro ya  
(Matta 15.10-20)*

14 İkirı Yasu ka tagümmünü kadu nye'd'de iki eene, “Aaga toodo kede aaga nye'd'de aaga taföönyö.

15 Taalo niimö ya ömö'di ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ata ‘nyoro’ i'i, lakiini niimö ya tö'dö kürö ndama ömö'di ka eedi ya i'i yungngo ‘a tanyoro’ i'i.

16 [Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya atoodo kide!]”

17 Kini ka tyni kadu ku'bu ara kico 'di, a kadalaadene niini tindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya.

18 İkirı ka tiki eene, “Aaga taalo kussu tumma no afe'de, taalo aaga kussu a'da niimö ya ömö'di ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ya taalo a tanangnga i'i ka tanyoro?”

19 Kudumma iini taalo inynyo kini ka eedi, lakiini i'i inynyo kini ka eedi, öö'dö kürö ndama tuu'da tanno iini.” (Ka tumma tanno, a Yasu tiki a'da, kuri nye'd'de insili.)

20 Afada iki eene, “Niimö ya tö'dö kürö ndama ömö'di ka eedi ya, i'i yungngo a tanangnga i'i ka tanyoro.

21 Tumma na toroko no kicci kürö ndama kadu ka nanggeedi ka teene, taga'da 'buugu, füngngö nja iiya a nyooro, nyooro, tagirina kadu, temelö,

22 tallogo, taga'da 'buugu, nja korokoro nja tar'daana eema nja kirimi nja ker'de ker'de nja tan'dinigi oona coo'do nja taa'baga.

23 Eema ya toroko ya nye'd'de ya icci akürö ndama ömö'di ka eedi i'i yungngo amana i'i ka 'tanyoro.' "

*Tamma na aka ma Kanaan  
(Matta 15.21-28)*

24 A Yasu tunggeene ndama kanna aco a riifö ma Suur ya, aco a 'bügööri, kudumma iini taalo asaasa kadu ka tussu tumma iini kide, a taküdhü niini tiideene küdhü kö'dö.

25 Aka minggide eema ma 'buugu ka tuurunja ka 'badaada tammo oono ka oona, kono ka taföönyö a'da Yasu ungngo kanna mikiri ka tareere maco müürü kini kidha ana küüge.

26 Miki iini a'da aco tuurugu nagana'bu kürö ka 'badaada tammo oono ka oona, aka miini mo taalo madaga Yahüüdü, ma taga Süüriya ma Finikiya.

27 A Yasu tiki oono, "Fa ka laala küüsü tikinggi, taalo ama ta'duga kuri ya laala nangnga a tiini."

28 Aka tiki, "İi Uugaara, a tiini ka eyi tiya eene ya kera kuri ya susuli ka laala ka noodho ya."

29 İkiri ka tiki oono, "Kolo kudumma tumma tanno üüdü ka tiraana no, kö'dö na'bu kürö ka 'badaada tammo üüdü ka oona."

30 Aka tapadaga co 'di tiya oono maco taluna 'badaada moonoo ka tenggere, a koronggore tiya toroko ya köö'dö kürö oono ka oona.

*Toolona möri nja ömö'di tiya taalo ussu ka teema ya*

<sup>31</sup> A Yasu tunggeene ka anya ma Suur, adigaala aco Saiyda apadaga co to ma Jaliil, akilaana ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no.

<sup>32</sup> A kadu könö tö'dö a möri iini taalo ussu ka teema, kadageema nja Yasu a'da anangnga niisö iini ka oona.

<sup>33</sup> A Yasu ta'duga i'i asigi co ku'b'ba iini ka kadu ka oona. Anangnga lakiisine iini ka iisine a'binynyi alaaga ku'bu aa'ba i'i ka onngo'do.

<sup>34</sup> Assa co 'dotombo'do, eela tanya iki ömö'di, "Afaata!" a'da, "Atanfa'da!"

<sup>35</sup> A iisine niini tarooro ka tatanfa'da, onngo'do miini tatinggildhe, aana tumma ka'diila.

<sup>36</sup> A Yasu tageema nja eene a'da kafa tadirina a kadu 'do, eema nja eene illi eege kütü kadeema iini 'do.

<sup>37</sup> A kadu tadhère 'do kiki, "I'i agalinggo eema in'dili ka'diila anangnga nakinggiri kaföonyö eema a nagaaga teema."

## 8

*Yasu anangnga kuri a kadu na alif ka egüsö (Matta 15.32-39)*

<sup>1</sup> A kadu könö tagawaana oona ka naguuru tanno miini no kadhabbu a niimö meene kaguri titaalo, ikiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene,

<sup>2</sup> "Magu muuyu ma kadu tanno a'a eene kataneene nja a'a a füngngö iidoona a'da taalo eema ma taguri kene.



<sup>3</sup> Kede ka tuuru eege ka tino ana iire, kara tagi'di ka nafiini, kudumma kadu töccö kö'dö ndama 'buugu tiya ku'b'ba ya."

<sup>4</sup> Lakiini kadalaadene niini tiki iini, "Ara angnga taluna kuri kiga ka dhüile kita, angnga tanangnga a kadu küüsü kide?"

<sup>5</sup> İkirî ka tindini eege, "Miteene mungngo ada maanya?" Kiki iini a'da, "Miidümmü mafünü eera."

<sup>6</sup> İkirî Yasu ka tiki a kadu a'da kemmi ka 'büdhülü, ara ka'duga miteene miidümmü mafünü eera anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini a'da kinaana ka kadu ku'bu in'dili, kikirî ka tinaana kene ku'bu.

<sup>7</sup> A likilöökö taganna a kadalaadene idhiidhi ikirî Yasu ka 'duga anangnga ta'diila a Masala, anangnga kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu afe'de.

<sup>8</sup> A kadu taguri kidhi küüsü, kikirî kadalaadene ka teeragaana türeene ma miteene tammo öreene mo koona, möö'dö ana singgili ka iidümmü kafünü eera.

<sup>9</sup> A kadu na nagiide na aguri no kö'dö na alif ka egiisö. İkirî Yasu ka tuuru eege ka tino,

<sup>10</sup> aka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini ka öö'dö ka riifö ma Dalmanusa.

<sup>11</sup> A naFariisi tö'dö ka Yasu kindini i'i ka'b'ba i'i ka eedi a'da aala türü na Masala eene ndama 'dotombo'do.

<sup>12</sup> İkirî eedi köö'dö kini ko'do iki, "Minna agu sere ma 'bitingngö ka asaasa kala nja türü tanno Masala? Ara a'a tadirina tumma aaga

dhorro, taalo türü na Masala ka talanja a sere ma 'bitingngö."

<sup>13</sup> Inyi eege ku'bu ara ka tafada a mürkabü aco nda'da tanno afaga co kanna no.

*Tigüdi no naFariisi nja Hirüdüs  
(Matta 16.5-12)*

<sup>14</sup> A kadalaadene türü ma tagufu miteene ka fiini, a niimö ma taguri titaalo kene ka mürkabü illi tamiteene ka unggodho.

<sup>15</sup> A Yasu tanangnga tumma eene dhorro iki, "Aaga ümmü nanggeyi naada ka tigüdi ma naFariisi nja tammo Hirüdüs ka oona."

<sup>16</sup> Kikiri ka tindini ajeene kiki a'da, "Kudumma miteene ka titaalo kaja."

<sup>17</sup> A Yasu tussu tumma neene kadeema kide no indini eege, "Minna agu aaga teema tumma ma miteene katitaalo kada? Kaleefe aaga aaga tüfürü tussu kitaalo kinynyo ada ka nanggüdü? Nanggeedi naada kakidhö?"

<sup>18</sup> Taalo iyye kada ma tiji 'buugu iini, iisine titaalo kada ma taföonyö eema iini? Taalo aaga kagügi?

<sup>19</sup> Kede ka tasümunaana miteene ku'bu miidümmü a kadu tanno ö'dö na alif ka iidümmü no, nasinggili kö'dö kaanya ma türeene ma miteene?"

Kiki, "Kada'baaga kafünü eera."

<sup>20</sup> Iki, "Kede ka tasümunaana namiteene ku'bu ka iidümmü kafünü eera, ma kadu tanno ö'dö na alif ka egiisö no, ka'duga aaga nasinggili kadigine kaanya ma türeene miini?"

Kiki, "Kiidümmü kafünü eera!"

21 “Küfürü tamma no co ada ka nanggüüdü ta'bitingngö?”

*Yasu afa'da soro ka iye ka Beet Sayida*

22 Kikiri ka öö'dö ka Beet Sayida, a kadu tö'dö a soro a Yasu, kiki iini a'da, ümmü i'i ka oona.

23 İkiri ka tūmmü soro ka nīsō üügü i'i kaco kürö ndama daara, a'binynyi alaaga iini ka iye, ümmünü iisine iini ka oona assa ka tindini i'i, “Niji o'o nīmō?”

24 İkiri ka tasalaana ku'bu iki, “Niji a'a kadu ka tunggeene afa ma naafa kungngo.”

25 A Yasu tanangnga iisine yiini ka ömō'di ka iye afe'de. İkiri iye niini ka tatanfa'da iji 'buugu ka'diila 'do.

26 İkiri Yasu ka tuuru i'i ka tino aco 'di tiya iini iki iini a'da, “Afa co daara.”

*Bütrüs eema tamma ma Almasihi  
(Matta 16.13-20; Lüüka 9.18-21)*

27 A Yasu tunggeene nja kadalaadene niini kaaco anaanya ma Kaiysariya Filippi, kene ka ndala ka nafiini ya, İkiri ka tindini kadalaadene niini, “Kadu 'dee kiki a'da a'a na mada?”

28 Kiki iini, “Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya, anno tiki a'da o'o na İliya, anno tütü ka tiki a'da o'o na ne'bi öccö.”

29 Lakiini i'i indini eege, “Aaga ka eyi tiya ada kiki aaga a'da a'a na mada?”

A Bütrüs tiki, “O'o na Almasihi!”

30 İkiri ka tiki eene a'da, kafa tadirina ömō'di töccö.

*Yasu ussu uuru ma inde tanno iini  
(Matta 16.21-28; Lüüka 9.22-27)*

31 A Yasu talaana eege iki, “'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümümü adene abbü adene, a kadüüfi tanu kini nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, atiididene afiki'dö ka inde a füngngö iidoona.”

32 Adagadünügü tumma no eene 'biiini kungngo. İkirı Bütrüs ka 'duga i'i ooso iini agirnaana kini.

33 İkirı Yasu ka tassa keere asala kadalaadene niini, ikirı ka teela Bütrüs iki iini, “Sigi keere eede ka oona o'o na Ebliisi no! Kudumma tumma tanno üüdü no, taalo tumma na Masala tumma ma tadü'd'dü eege kamiini.”

34 İkirı ka tagümmünü kadu nye'd'de kungngo nja kadalaadene tanno iini iki eene, “Üürü ömö'di ya asaasa tö'dö kede keere ya, a'düsünü eyi yiini a'duga salii'bi yiini urna a'a keere.

35 Kudumma ömö'di tiya asaasa toolona eyi yiini ara taama eege, lakiini ömö'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya nja talaana ma injiili ya a toolona eege.

36 Ara ömö'di tö'dö keere a minna kini kara tana eema ma 'büdhülü in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini?

37 Ara ömö'di tafa eyi tiya iini aminna?

38 Kudumma ömö'di tiya ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ka sere ma 'bitingngö na temelö ka oroko no, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tana modolo miini kini kara tö'dö ka tidhindhi tanno Pupa tiya iini nja kadhangga tanno insili no.”

## 9

<sup>1</sup> İkirı ka tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu kōnō kungngo aja kita 'bitıngngō, taalo kara tassa ka inde, illi kassa ka tauugaara ma Masala tanno atō'dō a türü no.”

### *Ta'bele oona*

*(Matta 17.1–13; Lüüka 9.28–36)*

<sup>2</sup> Ka füngngō ka ndıidümmü afünü ungodho ya ikiri Yasu ka 'duga Bütürs nja Yaguub nja Yühanna, ungeene nja eene kasirō anya ma dhonggoro mo, kadaganna kide ungodho eege, a'bele oona kene kidha kungngo.

<sup>3</sup> A en'di yiini talimaana insili kata'bassa, taalo nıimō ka 'büdhülü insili nggeege 'do.

<sup>4</sup> İliya nja Müüsa tatele oona eene, keema nja Yasu.

<sup>5</sup> İkirı Bütürs ka tiki a Yasu, “Ka Tatalaana, a'diila 'do aja ka tanna kita, angnga tabünnü angga ku'bu iidoona, müüdü ma ungodho ammo Müüsa ma ungodho ammo İliya ma ungodho.”

<sup>6</sup> İ'i taalo ussu nıimō miini ka teema ari'ba kagu i'i nja köje tanno aneene nja iini no.

<sup>7</sup> İkirı tülüügü ka öö'dō a tallappa miini takara ndanaaya eene ka oona, a tumma tö'dō ndama tülüügü kiki, “Bii'bala yeede ka asaasa i'i ana eedi ya i'i yungngo. Aaga aföönyö tumma niini.”

<sup>8</sup> Kara tasalaana ku'bu ya, taalo kasala ömō'di nja eene illi Yasu ungodho i'i.

<sup>9</sup> Kene ka ta'bardaga ku'bu ndama 'dikinya ya, a Yasu tanangnga tumma eene a'da kafa tadirina

eema yeene ka tadinö kide ya a ömö'di, illi ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka afiki'dö ka inde.

<sup>10</sup> Kikiri ka tömmü tumma niini kafa kide, illi eege kindini ajeene, tafiki'dö ka inde a'da minna i'i ya miini?

<sup>11</sup> Kikiri ka tindini i'i, "Minna agu kataalaana ma seriye kiki a'da İliya ara tö'dö ka dhidha?"

<sup>12</sup> İkiri Yasu ka tiki eene, "Timin'da İliya ara tö'dö ka dhidha indinaana eema ku'bu in'dili, assa öö'dö nya a tumma no ka kirinja ka sorne a'da 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a tadhügerü, a kadu tüüni midhi ku'bu ana i'i?"

<sup>13</sup> Lakiini ara a'a tiki aaga, İliya ö'dö ka tagüüni eema nye'd'de ya tatoroko ya ana i'i, afa ma tiya a sorne kadiri tumma miini ya kungngo."

*Yasu oolona 'bii'bala ya ana koronggore ya toroko ya*

*(Matta 17.14-20; Lüüka 9.37-43)*

<sup>14</sup> Kene ka ndapadaga ka kadalaadene tökönö ya, kasala kadu kadhabbu ka tarüğü kene ka oona a kataalaana ma seriye, ta'bununjaana ku'bu nja eene.

<sup>15</sup> Amussu kungngo a kadu tasala Yasu kadhere nye'd'de kungngo kareere koreene kaco tööjülü i'i.

<sup>16</sup> İkiri ka tindini eege, "Nüümö minna yungngo ada kadeema nja eene unngo."

<sup>17</sup> Ömö'di öccö ka kadu ka teene tiki, "Tatalaana, nö'dö a'a a 'bii'bala tiya eede o'o, kudumma koronggore tiya toroko ya unngo iini ka oona amana i'i ka titaalo ussu ka teema.

<sup>18</sup> Insigiri kümmü i'i üpü ndoore ka nüünö, abbünaana igini ka oona akidhö, niki a

kadalaadene tanno üüdü a'da kasoro koronggore kini ka oona kitaalo ki'disi kide.”

19 İkirî ka tiki eene, “Aaga na sere ma 'bitingngö no 'dee minna agu aaga taalo kümmü tumma na Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga tagaada? Aaga ö'dö a 'bii'bala a'a.”

20 Kikirî ka ö'dö ana i'i iini. A koronggore tiya toroko ya ka tassa kini ya, üpü i'i co asigiridene üpü ndoore ka nîinö.

21 İkirî ka tindini pupa ma 'bii'bala, “Maara mümmü i'i aada?”

Iki, “Mümmü i'i miini ka ta kidhilli.

22 Koronggore ya üpübü i'i co turi kungngo ka issi nja 'biidi ma tasaasa tiidi i'i, üürü ara o'o tambaanya linggo no, ana 'bangnga ma unngo nakinyi unngo.”

23 A Yasu tiki iini, “Üürü namma o'o dhorro ya, eema nye'd'de ara tananja ömö'di tiya amma ya.”

24 A pupa ma 'bii'bala tarooro kalneege, “Tamma na Masala kungngo eede ka eedi, akinyigi a'a amang kene tadhabbu.”

25 İkirî Yasu ka iji kadu katawaana oona agirnaana ka koronggore tiya toroko ya, “Koronggore ya möri ya a'a niki o'o a'da nöö'dö kürö ndama 'bii'bala ka oona, nafa tapadaga kini afe'de.”

26 İkirî koronggore ka tadhiya üpü i'i co dhindho öö'dö kürö, a 'bii'bala tafeene afa ma teyi, a kadu 'do kiki kide a'da, “Eyi.”

27 Lakiini Yasu ümmü i'i ka nîisö a'dina i'i ko'do afiki'dö.

<sup>28</sup> İkirı ka co a 'bügöörı, a kadalaadene tindini i'i ka unggondho, "Minna agu ungnö ungnö titaalo kambaanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?"

<sup>29</sup> İki eene, "Eema afa ma tiya taalo asorodene illi ada ka fara ka Masala."

*Yasu eema tumma ma inde tanno iini  
(Matta 17.22-23; Lüüka 9.43-45)*

<sup>30</sup> Köö'dö kürö ndama kannu kunggeene kadi-gaala ka Jaliil. A Yasu taalo asaasa ömö'di öccö ka tussu tumma miini,

<sup>31</sup> kudumma iini ka tagalaana kadalaadene niini iki eene. "Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümününja a kadu, kiidi i'i, a kene ka tiidi i'i ya assa ka fiki'dö a füngngö iidoona."

<sup>32</sup> Lakiini eege taalo kussu tumma no, kari'ba ka tindini i'i.

*Mada yungngö adhabbu?*

*(Matta 18.1-5; Lüüka 9.46-48)*

<sup>33</sup> Kikiri ka co Kafarnahööm. Kene kico a 'bügöörı ikiri ka tindini eege, "Minna i'i yungngö ada ka taga'bununjaana ku'bu miini ka fiini sii?"

<sup>34</sup> Lakiini eege kaki'döönö, kudumma eene ka taga'bununjaana ku'bu ka fiini ma ömö'di tiya adhabbu ana kene ya.

<sup>35</sup> İkirı ka temmi adagümmünü kadalaadene niini na ada'baaga kafünü eera no iki eene, "Üürü ömö'di ya asaasa tadhabbu ma kadu ya, apadaga oona keere alinggo ada eene."

<sup>36</sup> A'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga kene ka söödö iti kini ka orro iki eene,



<sup>37</sup> “Ömö'di ya amma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere tiya eede i'i ya amma kede, ömö'di ya amma kede ya taalo amma kede lakiini amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya.”

*Ömö'di ya taalo adiidi angnga ya i'i ömö'di tiya aja*

<sup>38</sup> İkirî Yühanna ka tiki iini, “Ka Tatalaana, kaduna unnggo ömö'di ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona ana eere tiya üüdü unnggo tafaga i'i keere kudumma iini taalo nja angnga.”

<sup>39</sup> İkirî Yasu ka tiki iini, “Aaga fa tafaga i'i keere, taalo ömö'di ya talinggo a türü ma eere tiya eede assa ka tafada eema tumma ma tatoroko no kede ka oona.

<sup>40</sup> Ömö'di ya taalo adiidi ma angnga i'i nja angnga.

<sup>41</sup> Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inynya 'biidi aaga ana eere tiya eede ya, kudumma ada kada tanno Almasihi, ara talingnge niini taalo ka taama 'do.”

*Nümö ya anangnga angnga ka talinggo tatoroko ya*

*(Matta 18.6-9; Lüüka 17.1-2)*

<sup>42</sup> A Yasu tiki, “Ömö'di ya amana laala ya dhiidhi no ya amma kede ya kadüüni tatoroko ya, ara ta'diila ana i'i aja kara ta'duga nya ma tawöönö angnga tamin'dna kini ka eyi kapüğü co to.

<sup>43</sup> Üürü niisö nüüdü kalinggo eema ya toroko ya rumunuga eege co, a'diila nggeege küdü ka co ka tefe ka 'di a niisö ka ungodho, bala üdü ka

co ka ãssĩ ma Jahanam tanno taalo ka tadhũlũnja ku'bu no,

<sup>44</sup> ['a'dii'do miini taalo teyi ãssĩ miini taalo ka tadhũlũ ku'bu.']

<sup>45</sup> Ūũrũ awwa yũũdũ ka tũpũ o'o ka tatoroko ya rumuna i'i, a'diila ũdũ ka co ka tefe ka 'dĩ ana awwa unggodho bala ũdũ kana uune keera nassa kico ka ãssĩ ma Jahanam,

<sup>46</sup> ['a'dii'do miini taalo teyi ãssĩ miini taalo ka tadhũlũ ku'bu.']

<sup>47</sup> Ūũrũ oũye yũũdũ ka tanangnga o'o ka talinggo nũĩmũ ya toroko ya, agodhe i'i nũpũ co, a'diila ũdũ kara co ka tauugaara ma Masala ana oũye unggodho, bala ũdũ ka ana iũye keera nassa tapũgũnja ka ãssĩ ma Jahanam,

<sup>48</sup> 'a'dii'do miini taalo a teyi ãssĩ miini taalo ka tadhũlũ ku'bu.'

<sup>49</sup> Kadu 'do kara ta tangga'dala tatanja kene ka oona ana ãssĩ.

<sup>50</sup> Tangga'dala ka'diila, lakiini tanye'denye'de neene kara titaalo 'dee ara aaga tanangnga eege ka tanye'denye'de nya? Aaga feene nja tangga'dala, aaga tasaasa ajeene."

## 10

### *Tarna nja Tadheene*

*(Matta 19.1-12)*

<sup>1</sup> A Yasu tafiki'dũ ndama kanna aco a naanya ma Yahũũdiya ndama nda'da ma Ūrdũn. A kadu tarũgũ kini ka oona kadhabbu, adagalaana eege afa ma tiya iini 'bucca kungngo ya.

<sup>2</sup> A naFariisi könö tö'dö kini kete, kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i kiki, “Ömö'di ka tapa ka aka tammo iini 'dee a'diila?”

<sup>3</sup> İkirı ka tiki eene, “İki Müüsa aaga nya?”

<sup>4</sup> Kiki a'da, “Müüsa iki a'da ömö'di tarigiri waraga ma tadheene anangnga oono uuru oogo ka tino.”

<sup>5</sup> İkirı Yasu ka tiki eene, “Kudumma takidhö ma nanggeedi tanno ada, İkirı Müüsa ka tarigiri ada tumma ma serıye no aaga.

<sup>6</sup> Lakiini jiddi ma Masala ka tarü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linyanya mo.

<sup>7</sup> 'Nggeege ömö'di tıkirı ka tinyi pupa yiini ku'bu nja niimö tammo iini ara ka tümünaana oona nja aka tammo iini.

<sup>8</sup> Kümünaana oona a tuu'da ta ungodho kene taalo keera, lakiini tuu'da ka ungodho.’

<sup>9</sup> Niimö ya Masala ka tümünaana i'i koona ya, taalo ömö'di ma tadhagaana ku'bu.”

<sup>10</sup> Kene kico a 'bügöörı afe'de ya, a kadalaadene niini tindini i'i ma tumma tanno.

<sup>11</sup> İkirı ka tiki eene, “Ömö'di ya apa ka aka tammo iini ara karna kömö ya, afüngngö nja oono kada temelö ün'dügüngngö.

<sup>12</sup> Üürü aka ka tapa ka nyori tiya oono mara ka 'duga ömö'di öccö ya, oogo mafüngngö nja nagıide ün'dügüngngö.”

*Laala ya dhiidhi ya nja Yasu  
(Matta 19.13-15; Lüüka 18.15-17)*

13 A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, lakiini kadalaadene kagir-naana kene.

14 Ka Yasu tiji tumma no, agoroo'bo iki eene, “Aaga fa ka laala öö'dö kede, aaga tafa tafaga eege keere kudumma tauugaara na Masala ka ma kadu afa laala ya.

15 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa laala ya dhiidhi ya taalo aco.”

16 Ümmü eege ümmünü iisine eene ka oona, anangnga baraka eene.

*Ömö'di ya ana almaala ya  
(Matta 19.16-30; Lüüka 18.18-30)*

17 Ka Yasu ka tunggeene ka fiini ya, ömö'di toreene nja iini üürü kini kidha ana küüge indini i'i iki, “Ka Tatalaana ya a'diila ya, ara a'a tüüni minna amang kede takarna ka tefe ka 'di ta'billi?”

18 A Yasu tiki iini, “Minna agu o'o nümmünü a'a a'da a'a na'diila? Taalo ömö'di ma ta'diila illi Masala ungodho oogo.

19 Nussu o'o tumma na Masala kiki a'da, ‘Fa tagirina kadu, fa tafüngngö nja iiya tanno kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, fa tüüni ada kadu ku'bu, ümmü pupa yüüdü nja niiimö tammo üüdü ana eedi dhorro.’ ”

20 Ömö'di tiki, “Ka Tatalaana, nakalingngo a'a tumma no nye'd'de jiddi meede ka takaleefe takadhilli.”

<sup>21</sup> A Yasu tassa kini ko'do ana eedi ka'diila iki iini, “Niimö inggide öreene ungodho üdü kitaalo nussu, ungeene naco ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de, nasümünaana nagürüüsü miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no, amang küdü tana eema ka 'dotombo'do dhabbu, nassa ka öö'dö kede keere.”

<sup>22</sup> Ömö'di tagoroo'bo ka tumma tanno Yasu ka tiraana no, ungeene kudumma eema unngo iini adhabbu.

<sup>23</sup> İkirı Yasu ka tinaana iıye ku'bu iki a kadalaadene tanno iini, “Tumma ma co ka tauugaara ma Masala kara tiideene a kadu tanno ana eema dhabbu no.”

<sup>24</sup> A kadalaadene tadhene ka tumma tanno iini, İkirı ka tiki eene afe'de, “Laala eede, kindhi co ka tauugaara ma Masala!

<sup>25</sup> Tadigaala ma malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömö'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala.”

<sup>26</sup> A kadalaadene takogoona ma tadhene kindineene kiki, “Mada i'i yungngo a tambaanya toolonadene adha?”

<sup>27</sup> A Yasu tassa kene iki, “Tumma no ka tiideene ka kadu illi eege kitaalo ka tiideene a Masala, kudumma eema nye'd'de taalo iideene a Masala.”

<sup>28</sup> A Bütürs tiki iini, “Kinyi unngo eema ku'bu nye'd'de ara unngo tuurna o'o keere.”

<sup>29</sup> A Yasu tiki iini, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di a tinyi 'di yiini ku'bu nja nagöre nja nagınye nja niimö nja pupa nja laala nja nasigeene kudumma a'a nja tumma ma İnjılı,

<sup>30</sup> a taluna ka 'büd'hülü tiya, nja kirimi, nöö'di kadhabbu ukumu kadu ka iidümmü nja nagöre nja nakaniimö nja laala nja nasigeene, illi keere ya a taluna tefe ka 'di ta'billi.

<sup>31</sup> Lakiini kadu na ooso kidha no köö'dö keere, a kadu na kannaa keere no co aadha.”

*Yasu eema tumma ma inde tanno iini  
(Matta 20.17-19; Lüüka 18.31-34)*

<sup>32</sup> A Yasu nja kadalaadene tanno iini tagungunu co Örsaliim a Yasu tunggeene kene kidha, a kadalaadene tadhere ari'ba tümmü kadu na ungeene nja eene no, a Yasu tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini na ada'baaga kafünü eera no, adünügü eema ya talinggo adene ana i'i eene.

<sup>33</sup> Iki a'da, “Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümmününja a naguugaara ma ka'boge nja kata-laana ma seriye kummünü i'i ka inde kanangnga i'i a kajeene.

<sup>34</sup> Küünü midhi ku'bu ana i'i ka'binynyi alaaga iini ko'do kabbü i'i, kiidi i'i. Afiki'dö afüngngö iidoona.”

*Tasaasa na Yaguub nja Yühanna  
(Matta 20.20-28)*

<sup>35</sup> A laala ya Za'bedi, Yühanna nja Yaguub tissigi kini kete kiki iini, “Tatalaana, kasaasa ungnö o'o namma ka niimö tiya iidü ka asaasa ya.”

<sup>36</sup> A Yasu tiki eene, “Kasaasa aaga a'da nüünü ada minna aaga?”

<sup>37</sup> Kikiri ka tiki, “Nanangnga ömö'di öccö ka temmi küdü ka niisö ma kuri aya temmi küdü

ka nīisō ma küüle küdü ka tö'dö ka tauugaara tanno üüdü na idhindhī no.”

<sup>38</sup> A Yasu tiki, “Taalo aaga kussu nīimō mada ka tindineene, ara aaga tambaanya tooye ker'de meede kara tooye mo, alla ara aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no?”

<sup>39</sup> Kiki a'da, “Ara unngo tambaanya.” A Yasu tiki eene, “Ara aaga tooye ker'de meede kara tooye mo, aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no.

<sup>40</sup> Lakiini tumma ma temmi kede ka nīisō ma kuri nja nīisō ma küüle no, taalo a'a nama tanangnga aaga kudumma Masala ka takindi-naana 'buugu ka kadu miini ku'bu.”

<sup>41</sup> A türeene ma kadalaadene na ada'baaga no taföönyö tumma no kagoroo'bo ada ka Yaguub nja Yühanna.

<sup>42</sup> A Yasu tagümmünü eege iki eene, “Kussu aaga a'da naguugaara ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, ka naguugaara ma kadu tanno eene, a kadu neene na iifi no tüüni ada eege ku'bu.

<sup>43</sup> Eema afa ma tiya afa tanna kada, ömö'di ya asaasa tadhabbu ana kada ya, apadaga oona keere alinggo ada aaga.

<sup>44</sup> Ömö'di ya asaasa co aadha ana kada ya, ada tasaga tiya ada aaga in'dilī kungngo.

<sup>45</sup> Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö ma talinggo ada eene, afa kömüsü ma kadu kadhabbu ana eyi tiya iini.”

*Toolonadene na Bartimaus ya soro ya  
(Matta 20.29-34; Lüüka 18.35-43)*

<sup>46</sup> Köö'dö ka Ariiha, a kini ka ndö'dö kürö ndama Ariiha nja kadalaadene tanno iini nja kadu kadhabbu, a'da Bartimaus 'bii'bala ya Timaws asoro, emmi ka tinggini ma fiini arangnga.

<sup>47</sup> Kini ka taföönyö a'da Yasu ya ma Nasira ya i'i ya miini ya, ikiri ka tiidhe, "Ka Yasu, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

<sup>48</sup> A kadu kadhabbu tagirnaana kini a'da aki'döönö illi i'i akogoona ma tiidhe ko'd'do, "Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

<sup>49</sup> İkiri Yasu ka töödhı iki, "Aaga ümmünü i'i."

Kikiri ka tagümmünü soro, "Adhodho nafiki'dö na'dingnge ana uune. I'i ya ümmünü o'o!"

<sup>50</sup> Ara'baga ten'di miini co afiki'dö ana uune aco ka Yasu.

<sup>51</sup> A Yasu tindini i'i, "Nasaasa o'o a'da nönynyö ana o'o?"

İkiri ka tiki, "Tatalaana, nasaasa a'a tiji 'buugu!"

<sup>52</sup> A Yasu tiki, "Unggeene, tamma nüüdü ka oolona o'o." İkiri ka arooro ka tasala 'buugu urna Yasu keere ka fiini.

## 11

*Yasu inynyo Örsaliim  
(Matta 21.1-11; Lüüka 19.28-40; Yühanna  
12.12-19)*



1 Kene ka ndakete ka Örsaliim, kassa ndala Beet Faji nja Beet Aniya ka Anya ma 'Dikiidiyö, a Yasu tagürünü kadalaadene niini keera.

2 Iki eene, “Aaga agolo daara tiya ada kidha ya, kada kara co ya, ara aaga taluna a 'bing kisine amin'dinja ku'bu, üfürü ömö'di takaka kide, aaga kildhe i'i, aaga tö'dö iini kita.

3 Üürü ömö'di ka tindini aaga a'da, 'Minna ada kadalinggo?' aaga tiki iini a'da, 'Uugaara asaasa, assa ka tafada iini areere.' ”

4 A kadalaadene co kaduna a 'bing kisine kimi'dinja ku'bu ka fiini ka inye kete kakildhe i'i,

5 a kadu na 'dingnge kene kete no tindini eege kiki, “Kinggli aaga a 'bing kisine amana?”

6 Kadirina eene afa ma tiya Yasu ka tünügü co eene ya kungngo, a kadu tikiri kafa kene ka ungeene.

7 A kadalaadene na eera no tö'dö a 'bing kisine a Yasu, kakese en'di yeene kide aka kide.

8 A kadu kadhabbu takese en'di yeene ka fiini, anno takese dhaaru neene ka taku'baana ka lodho no ku'bu.

9 A kadu na ungeene ka Yasu kidha no nja tanno unggunu kini keere no teema, “Kafünügü Masala ko'do, Tanangnga ta'diila ömö'di tiya tö'dö ana eere ma Uugaara ya.

10 Aaga nangnga ta'diila a tauugaara tanno ara tö'dö no tauugaara na pupa tiya aja Dawud. Kidhindhî ka fiini ma ndanaaya.”

<sup>11</sup> A Yasu co Örsaliim aaco la ma Masala adagüiri eema in'dili, ka 'buugu kanda siiya ya, ikiri ka öö'dö kürö aaco Beet Aniya nja kadalaadene tanno iini nö'dö kada'baaga kafünü eera no.

*Yasu aga'da indüye  
(Matta 21.18-19)*

<sup>12</sup> Ka taka ka taadha ya kikiriri ka tunggeene ka Beet Aniya, üre tümmü Yasu.

<sup>13</sup> İkiri ka tasala fa ma ndüye ka kirikiri ikiri ka tunggunu co iki kide a'da laala inggide, kini ka ndalaana ya, taalo aduna laala kide illi dhaaro, kudumma uuru ma teene tanno ndüye ka aleefe.

<sup>14</sup> İkiri ka tiki iini, "Taalo ömö'di ma tagu tööyö müüdü afe'de ta'billi." A kadalaadene taföonyö eema yiini ka teema ya.

*Yasu asoro kadu ka la ma Masala  
(Matta 21.12-17; Lüüka 19.45-48; Yühanna 2.13-22)*

<sup>15</sup> Köö'dö ka Örsaliim, ikiri Yasu ka co la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema kide nja tanno ana eema no apudu eema ma temmiimi nja kadu tanno aregere gürüüsü kide no, adhifi eema ya kadu tanno anadene ana alambo no co,

<sup>16</sup> afaga kadu keere ka co la ma Masala ana eema ma ana.

<sup>17</sup> İkiri ka talaana eege iki eene, "Taalo sorne ma Masala iki a'da, "Di yeede 'di ma tafara ka Masala ma kadu ka ajeene nye'd'de?"

Aaga ta'duga, aaga tanangnga i'i kada tumba ma kanyooro.”

<sup>18</sup> A naguugaara ma ka'boge nja katakana ma seriyeye taföonyö tumma no, kikiriri ka tawwa fiini ma tiidi Yasu, Kudumma eene ka ri'ba iini, kudumma kadu in'dili kadhere ka talaana tanno iini.

<sup>19</sup> Köö'dö kürö ndama anya a 'buugu kada siiya kunggeene.

*Fa ma indüye arume*  
(Matta 21.20-22)

<sup>20</sup> A kene ka ndafada ligitaka kunggo ya, kaduna fa ma ndüye ka teyi arume kadara ka ereere miini.

<sup>21</sup> A Bütrüs tagügi tumma na Yasu iki iini, “Ka Tatalaana, assa ka fa ma indüye nüüdü ka taga'da eege no, ka'bayaga ko'do.”

<sup>22</sup> İkiriri Yasu ka tiki eene, “Aaga amma ka Masala.

<sup>23</sup> Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü ömö'di iki anya tammo, 'Fiki'dö na'dinggo co to,' a'da taalo asanaana eedi ku'bu ya, lakiini amma ana eedi, a'da niimö yiini ka tiki ya a tüüninja iini.

<sup>24</sup> Nikiriri a'a ka tiki aaga a'da niimö yaada ka tasaasa ada kara tafara ka Masala ya, aaga amma ana eedi a'da ara aaga taluna, mikiriri Masala ka anangnga aaga.

<sup>25</sup> Kada kara tafiki'dö aaga tafara ka Masala ya, üürü niimö ya toroko ya unnggo üüdü ku'bu nja ömö'di naadha kide, amang ka Pupa tiya ada

ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko kada ka oona.”

<sup>26</sup> [Kada ka titaalo kaadha ka eema tiya kadu kadalinggo ana aaga ya toroko ya, taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko naada.]

*Tindineene ma tauugaara na Yasu  
(Matta 21.23-27; Lüüka 20.1-8)*

<sup>27</sup> Kapadaga co Örsaliim, a kini ka tunggunaana ku'bu ka la ma Masala ya, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya, tö'dö kini.

<sup>28</sup> Kikiri ka tindini i'i, “Türü nüüdü ka talinggo eema ya iini no 'dee na mada? Mada i'i yungngo anangnga türü o'o nalinggo iini unnggo?”

<sup>29</sup> A Yasu tiki eene, “Ara a'a tindini aaga ma nïimö ungodho, aaga tirina a'a, na a'a sa tirina türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini.

<sup>30</sup> Aaga tirina a'a, tambeese na Yühanna 'dee, kö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?”

<sup>31</sup> Keema ungodho eege, “Kaja ka tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga, aaga taalo kamma kini?’

<sup>32</sup> Ara angnga tiki a'da, 'Ndama kadu?' ” Lakiini eege kari'ba a kadu, kudumma kadu 'do kümümü Yühanna kada ne'bi.

<sup>33</sup> Kikiri ka tiki a Yasu, “Taalo unnggo kussu!”

A Yasu tiki eene, “A'a tekere taalo na tadirina aaga a'da mada anangnga türü neede ka talinggo iini no a'a.”

## 12

### *Tafeene ma tumma ma kataleele* (*Matta 21.33–46; Lüüka 20.9–19*)

<sup>1</sup> İkirî ka teema nja eene a tafeene ma tumma, “Ömö'di inggide adinî fa ma ki'bim'bi, adagasaara eege koonâ adagî'dö ada anya ma tiyaana kide, atarü'bü 'dasala anangnga a kadu ma leele kide ara ka tunggeene.

<sup>2</sup> Ka uuru ma tarumaana ma ki'bim'bi ka ndö'dö ya, agürünü ömö'di ya linggo nja iini ya ka kadu ma linggo aaco ta'duga iyye ma ki'bim'bi.

<sup>3</sup> Lakiini kümmü i'i, kabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö.

<sup>4</sup> İkirî ka kürünü ömö'di ma linggo öccö kene afe'de, kabbü ömö'di ya miini ya ka üüdü, kadagüünî midhi ku'bu ana i'i.

<sup>5</sup> Ütü kagürünü könö kadagiidi ya miini ya, agürünü öccö kadhabbu katabbü könö kadagiidi könö.

<sup>6</sup> “Ömö'di taalo öreene kini miini kara tagürünü illi 'bii'bala yiini ka asaasa ya ma tagürünü i'i keere ma kadu tanno in'dili no, iki a'da, 'Eege kara taföönyö tumma na 'bii'bala tiya eede.’

<sup>7</sup> “İlli kadu ma linggo ma ki'bim'bi keema ungodho eege kiki, “Taya ya a takakarna ka eema ya i'i yungngo, aaga ö'dö angnga tagiidi i'i amang kaja takarna ka eema.’

<sup>8</sup> Kümmü i'i kadagiidi i'i kara'baga co kürö ndama 'booro ma ki'bim'bi.

<sup>9</sup> “Ömö'di ma ki'bim'bi 'dee ara tönynyö? Ara tö'dö tagirina kadu na linggo no, ara kanangnga ki'bim'bi a kadu tökönö.

10 Taalo aaga kagiiri tumma na sorne ma Masala?

'Misi ma kataru'boono kanu kide mo,  
oogo mungngo ma misi ma kadese.

11 Uugaara agalinggo eema ya,  
angnga takadhere!' "

12 Kikiri ka asaasa tummu i'i kudumma eene katussu a'da i'i ya eema a tafeene ma tumma kene ko'do. Lakiini eege kari'ba a kadu kadhabbu, kikiri ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

*Tamana tulu'ba a Kayisar*

*(Matta 22.15-22; Lueka 20.20-26)*

13 Kagurunu kadu ma naFariisi nja Hirudusiin ka Yasu a'da kummü i'i a tumma ma ninno tanno iini.

14 Kikiri ka oo'do kini kiki iini, "Ka Tatalaana, kussu unnggo a'da neema o'o tumma dhorro nitaalo nalinggo a tumma tanno kadu, taalo o'o nalomana kadu ko'do, lakiini nadunnü o'o tumma ma Masala dhorro, a'diila kaja ka tamana tulu'ba a Kayisar alla angnga tanu?"

15 Ara angnga tamana ku'bu alla angnga tanu?"

Ikiri Yasu ka tussu unngü meene ikiri ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga ta'b'ba a'a ka eedi aaga ungge jine a'a nasala kide."

16 Kikiri ka anangnga jine iini, ikiri ka tiki eene, "Koronggore ya mada i'i yungngo nja eere tiya?"

Kiki a'da, "Ya Kayisar."

17 Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga nangnga eema ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga eema ya Masala a Masala." Kadhere ka tumma tanno iini.

*Tarna nja tafiki'dö ka inde*  
*(Matta 22.23–33; Lüüka 20.27–40)*

<sup>18</sup> İkirî naSadügiin na iki a'da kitaalo tafiki'dö ka inde kö'dö kini kindini i'i.

<sup>19</sup> Kiki, “Tatalaana, Müüsa arigiri ada angnga ka sorne a'da ömö'di ka teyi inyi aka miini ku'bu a'da taalo mageene laala, örre yiini takarna ka aka ma küüme amang kini teene ada laala örre tiya iini.

<sup>20</sup> Kadu kinggide ka iidümmü kafünü eera ka nagöre, ömö'di ya dhidha ya arna aka eyi a'da taalo ageene laala.

<sup>21</sup> Aya ta'duga oogo eyi a'da taalo ageene ada oono, nja türeene miini nye'd'de nja tiya iidoona ya.

<sup>22</sup> Tumma dhorro taalo ömö'di unggodho ana ka kadu tanno ka iidümmü kafünü eera no taalo ageene, keere kungngo aka teyi afe'de.

<sup>23</sup> Oogo ma aka tammo mada ka uuru ma kadu tafiki'dö ka inde? Kudumma oono kada aka tammo kadu ka iidümmü kafünü eera?”

<sup>24</sup> A Yasu tiki eene, “Kaama aaga kudumma aaga katitaalo kussu nakasorne na insili no nja türü tanno Masala.

<sup>25</sup> Taalo kadu karna ajeene ka uuru ma tafiki'dö ka inde, kafeene nja kadhangga ka 'dotombo'do.

<sup>26</sup> A 'bitingngö kudumma ma tafiki'dö ka inde ma kadu tanno ake no, taalo aaga kagüürî sorne ya Müüsa ma 'bamfa, Masala miki iini, 'A'a na Masala tammo Abrahiim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub’?

27 Oogo taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno adinö no aaga ya kaama aaga 'do."

*Tumma na Masala na idhindhî no  
(Matta 22.34-40; Lüüka 10.25-28)*

28 Tatalaana ma seriye könö ö'dö aföönyö eene kata'bununjaana ku'bu a tumma. A Yasu tapadaga tumma co Sadügiin ka'diila, ikiri ka tindini i'i iki, "Tumma na dhidha no eege kiye ana kada na in'dili no?"

29 A Yasu tiki, "Tumma na dhidha no kiki, 'Kadu ma Israyil, aaga aföönyö, Masala Uugaara maaja, Uugaara unggodho.

30 Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya üüdü nye'd'de nja ona tanno üüdü nja üüdü tiya üüdü nye'd'de nja türü tanno üüdü nye'd'de.'

31 A tumma öccö afe'de kiki, 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.' " Kungngo taalo tumma könö kidhindhî ka tagii'bi tumma no.

32 A tatalaana ma seriye tiki iini, "A'diila, nadiri o'o tumma dhorro a'da Masala ma unggodho taalo Masala kömö illi oogo.

33 Ömö'di tasaasa oogo ana eedi nye'd'de a tussu miini nye'd'de, a türü tanno iini nye'd'de asaasa ömö'di ya kete kini ya afa miini ka asaasa eyi yiini kungngo, kagii'bi tara eriidö nja türri."

34 A Yasu tussu a'da ömö'di ya adiri tumma ma ta'dara ikiri ka tiki iini, "Taalo o'o na ku'b'ba ka tauugaara ma Masala ku'bu." Taalo ömö'di



könö ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i dhabbu kungngo.

*Almasiihi nja Dawud*

*(Matta 22.41–46; Lüüka 20.41–44)*

<sup>35</sup> Ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma Masala ya, indineene iki, “Katalaana ma serïye 'dee, kiki a'da Almasiihi i'i ya 'Bii'bala tiya Dawud nya?

<sup>36</sup> A'da Dawud ka eyi tiya iini eema a türü ma Koronggore tiya Insili ya,

'Iki Uugaara Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka nüsö ma kuri,

ara a'a ka anangnga kadu ma kïrimï nüüdü küdü ka uune.'

<sup>37</sup> A Dawud ka eyi tiya iini ümmünü Almasiihi a'da Almasiihi a'da 'Uugaara,' assa ka ta'bii'bala tiya iini nya?" A kadu tagatoodo ka Yasu ka teema oona a'diila eene.

*Yasu iki aaga aadha ka katalaana ma serïye ka oona*

*(Matta 23.1–36; Lüüka 20.45–47)*

<sup>38</sup> A Yasu tagalaana eege iki eene, “Aaga aadha ka katalaana ma serïye ka oona. Eege kasaasa tunggunaana ku'bu ana en'di tiya kadhonggoro ya ka oona, a kadu tööjülü eege ka namansala,

<sup>39</sup> kemmiimi ka kadu kidha ka la ma talaana nja na'buugu ma te'd'deema.

<sup>40</sup> Küsini iiya ma nagüüme kagu eema yeene, kümümü nanggeyi neene a'da eege kafara ka Masala keema tafifinni. Eege na miini no ara Masala tapusu eege dhindho.”

*Gürüüsü ma aka ma küüme ka tamana ku'bu mo*

*(Lüüka 21.1-4)*

<sup>41</sup> A Yasu temmi ka la ma Masala ka teene, napele ana iye ka oona nja 'buugu ma tamana ker'de ma monsoona kide, adinö ka kadu kadapüpügü gürüüsü yeene ka 'buugu ma gürüüsü ka la ma Masala, a kadu nana gürüüsü dhabbu no, tamana ku'bu dhabbu.

<sup>42</sup> Lakiini aka ma küüme mo, eema ka titaalo kono mo, mafaana ana girisi keera idhilli.

<sup>43</sup> İkiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küüme mo, eema ka titaalo kono mo, manangnga gürüüsü ku'bu adhabbu ka 'buugu ma tafaana madagii'bi kadu nye'd'de.

<sup>44</sup> Kudumma eene kanangnga türeene ma eema tiya eene ya dhabbu ya ku'bu, lakiini oogo, manangnga ya aganna kono ya ku'bu, moonoo kara takuri ya nye'd'de kungngo.”

## 13

*Yasu eema tumma titaalo ma 'büdülü*  
*(Matta 24.1-2; Lüüka 21.5-6)*

<sup>1</sup> Kini ka öö'dö kürö ndama la ma Masala ya a kadalaadene niini könö tiki iini, “Tatalaana, ma assala ka nügisi nja tarü'böönö tanno ka'diila nya!”

<sup>2</sup> İkiri Yasu ka tiki iini, “Niji o'o tarü'böönö na 'diila no? Taalo misi ma türeene ka ma tööje ko'do, kara tasananjaana ku'bu.”

*Dhügürü nja talinggo kadu*  
*(Matta 24.3-14; Lüüka 21.7-19)*

<sup>3</sup> Kini ka asirö Anya ma 'Dikidiyö emmi adinö co la ma Masala, ikiri Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna nja Andraws ka tindini i'i ungodho eege,

<sup>4</sup> “Tirina ungngo, ara tumma no talinggo adene aada a niimö ya tanangnga angnga ka tussu a'da ndakete ka talinggo adene i'i ya iieye?”

<sup>5</sup> A Yasu tiki eene, “Aaga adinö ko'do aaga fa tafaga ömö'di töccö iisini aaga.

<sup>6</sup> Kadu kinggide kassa ka öö'dö kadhabbu kiisini kadu ana eere tiya eede kiki, 'A'a namiini!' Kiisini kadu kadhabbu 'do.

<sup>7</sup> Kada ka taföonyö tumma ma koro'bo ka-teemadene afa ma tiya miini ya, aaga fa tari'ba ara tüünidene, lakiini taalo sugi miini eege kamiini.

<sup>8</sup> Ara anya tadiidi ma anya tökömö a tauugaara tadiidi ma tauugaara könö, a 'buugu tatinggi'di ka na'buugu kadhabbu, a 'buugu ta iire tata ma tin'di eege kamiini.

<sup>9</sup> “Aaga adini ko'do, ara kadu tümümü aaga kümünü a naguugaara ma seriye, kabbü aaga ka naala ma talaana, küügü aaga kamanaga co kidha ma naguugaara ma anya na dhiidhi no nja tanno iifi no kudumma a'a, aaga öödhü dhorro aaga tasahüüdü kene.

<sup>10</sup> Ara tumma na İnjili teemadene ka dhidha ka ajeene ka naanya koonä nye'd'de kungngo.

<sup>11</sup> Ka kadu kara tümümü aaga kümünü a naguugaara ya, aaga tafa tadinigöögö a'da taalo aaga kussu niimö maada ka teema, aaga eema tumma na tö'dö kada ka niinö no ka ööye miini,

kudumma Koronggore tiya Insili ya i'i yungngo eema taalo aaga.

<sup>12</sup> Ara ömö'di tümmünü örre yiini ka inde, a pupa tümmünü 'bii'bala yiini ka inde, a laala tasilli eema ya kafaafa meene kagirina eege.

<sup>13</sup> Ara kadu takirimi aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, ömö'di ya idhi oona ku'bu turi ya oolonadene.”

*Tatoroko ma 'buugu*

*(Matta 24.15-28; Lüüka 21.20-24)*

<sup>14</sup> “Kada ka tiji ‘tanyoro ma 'buugu ka tatoroko ya,’ na taalo kama tagalinggo adene no amang kada tussu aaga na iröönö no, a kadu na ka Yahüüdiya no tarünö kaco na'dikinya.

<sup>15</sup> Ömö'di ya ka la ko'do ya, taalo atö'dö ku'bu alla aco a 'bügööri tagona niimö kide.

<sup>16</sup> Ömö'di ya ka siga ya, taalo tafada aco a'duga ten'di yiini.

<sup>17</sup> Am'ba ka iiya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naganuuru tanno miini no.

<sup>18</sup> Aaga afara ka Masala a tumba no tafa tö'dö feele kungngo.

<sup>19</sup> Ka naganuuru tanno miini no ara tagoroo'bo tö'dö ka anya a 'buugu tatoroko, üfürü tagatoroko nggeege taka öccö jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü itaalo a tö'dö nggeege afe'de.

<sup>20</sup> Üürü Uugaara ka titaalo anangnga naganuuru na miini kadhügüngü ya, taalo ömö'di ma tagoolonadene unggodho kungngo. Lakiini kudumma kadu tanno oono ka tagesse eege

no, mikiiri karmuna naganuuru manangnga eege kadhügüngü.

<sup>21</sup> “Ka uuru tanno miini no üürü ömö'di iki aaga a'da, 'Assa, Almasihi ungngo kita,' nja iini ka tiki a'da, 'Inni kanna ya,' aaga tafa tamma kini kide.

<sup>22</sup> Namasihi na iisini kadu no nja nagane'bi tanna korokoro no, kara sa kabbü 'dala kalinggo eema keefe nja eema ma türü meene ka taama kadu na Masala ka tagesse eege no, üürü kaluna fiini miini.

<sup>23</sup> Nggeege aaga adini ko'do, a'a 'bitingngö nagadünügü a'a eema aaga in'dili kungngo a'da küfürü uuru miini tö'dö.

*Tö'dö na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü  
(Matta 24.29-31; Lüüka 21.25-28)*

<sup>24</sup> “Lakiini ka naguuru tanno miini no ara sa tatoroko 'do,

'A ndanaaya talifi a tere taalo ara töyeene,

<sup>25</sup> A midigi ta'dinggeene ndama 'dotombo'do a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.'

<sup>26</sup> “Ka uuru tanno miini no ara kadu sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu aku'bu a tülüügü a türü nja tidhindhi.

<sup>27</sup> Assa kagürünü kadhangga niini ka na'buugu tanno tanya ka tiisö na egisö no koona nye'd'de kungngo, kaco tawaana kadu niini ka tagesse eege no ka 'büdhülü koona nye'd'de nja 'dotombo'do.

*Talaana ma fa ma indüye  
(Matta 24.32-35; Lüüka 21.29-33)*

28 “A 'bitingngö aaga kussu fa ma indiiye, kada kiji i'i ka tasere a dhaaro miini ta kirikiri, aaga tussu a'da kooro ka ndakete.

29 Kada ka tiji eema ya ka talinggo adene nye'd'de ya, ikiri aaga ka tussu a'da uuru miini ka ndakete ka inye.

30 Neema a'a nja aaga dhorro, taalo sere ya tadhe ko'do a'da taalo eema agalinggo adene nye'd'de kungngo.

31 'Dotombo'do nja 'büdhlü ka tamanyaga kitaalo, lakiini taalo tumma neede ka titaalo.”

*Taalo ömö'di ussu uuru na Masala  
(Matta 24.36-44)*

32 “Taalo ömö'di ma tussu uuru na miini no, alla kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa.

33 Aaga adinö ko'do aaga tafa tarigide kudumma ada ka titaalo kussu a'da uuru na miini no ka tö'dö aada.

34 Afeene afa ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu ara ka tunggeene anangnga kadu na alinggo no kafa kide, ömö'di ya talinggo linggo niini keefe, iki a taya afa ka inye ya, adinö afa tarigide.

35 Nggeege aaga adinö ko'do kudumma ada kitaalo kussu tafada na ömö'di ma 'di, siiya kungngo alla ooso ka teene, alla a dhimbä ka fara alla ka taka ka taadha.

36 Üürü i'i ö'dö aluna aaga afa taluna aaga ka tarigide.

37 Tumma neede ka tirina aaga no, nadünügü a'a co kadu nye'd'de, 'Aaga adini ko'do.' ”

# 14

## *Tawwa fiini ma tiidi Yasu*

*(Matta 26.1-5; Lüüka 22.1-2; Yühanna 11.45-53)*

<sup>1</sup> 'Bitingngö Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö nja Taanyara ma Dheedhifi füngngö miini anda öreene eera, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye tagawwa fiini meene ka tömmü Yasu kiidi i'i.

<sup>2</sup> Lakiini eege kiki a'da, "Taalo angnga ka tüüni nggeege ka taanyara ma tirri i'di kadu taga'da 'buugu."

## *Aka muuru kondho ka Yasu ka oona*

*(Matta 26.6-13; Yühanna 12.1-8)*

<sup>3</sup> Ka Yasu ka taganna ka 'di kita Samaan ya akaana kutukunya ya, ka Beet Aniya kemmi, aka tadhe a sügü'de ka nüsö a kondho ma nardiin ma dhorro mo kide magu'daana mo, ma'böyö sügü'de muuru kondho iini ka üüdü.

<sup>4</sup> A kadu könö tagoroo'bo, keemaana ka oona kiki a'da, "Minna agu kondho maga'dadene kungngo?"

<sup>5</sup> Taalo maaja ka tadenege iini ana gürüüsi ma ürüünü unggodho (gürüüsi 300), angnga tösümünaana nakajine miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no," kiki'i kamana hetti aka 'do.

<sup>6</sup> İki'i Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga talinggo oogo? Aaga aadha oono ka oona, magalinggo ada nümö ya a'diila ya a'a.

<sup>7</sup> Kadu no eema ka titaalo kene no kinggide 'do aaga amana eema eene üürü aaga kasaasa. Illi a'a ya, taalo a'a na taneene nja aaga turi.

<sup>8</sup> Oogo magüüni a türü tanno oono muuru kondho eede ka oona ka dhidha matindinaana ku'bu ma tatü'bü a'a.

<sup>9</sup> Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kita İnjüli ka teemadene kide ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo ya, keema tumma ma eema tiya oono ka tagüüni ya a kadu tagüügi oogo iini.”

*Yahüüsa amma ma Yasu ka tümümü adene  
(Matta 26.14-16; Lüüka 22.3-6)*

<sup>10</sup> İkiri tatalaadene na Yasu könö ana ka tanno ada'baaga kafünü eera no ana eere a'da Yahüüsa Askaryüüti tunggeene aco ka naguugaara ma ka'boge ma tümününü Yasu eene.

<sup>11</sup> Oona ta'diila kene eene kadaföönyö tumma no, kiki iini a'da, ara eege tanangnga gürüüsü iini. İkiri ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tümününü i'i eene.

*Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene  
tanno iini  
(Matta 26.17-25; Lüüka 22.7-14, 21-23;  
Yühanna 13.21-30)*

<sup>12</sup> Ka uuru tanno dhidha no ma Taanyara ma Dheedhifi ka ndö'dö yeene kaara kidheefele ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö kide ya, a kadalaadene na Yasu tindini i'i kiki iini a'da, “Nasaasa o'o ungnngo kico tindinaana kuri ma Tada'da küdü ku'bu kiga?”

<sup>13</sup> Agürünü kadalaadene niini keera iki eene, “Agolo anya aaga taduna ömö'di ungngeene a'bandhafala ma 'büüdi aaga turna i'i keere.

<sup>14</sup> Kini ka co a 'bügöörü ya, aaga tiki ömö'di ma 'di a'da, “Tatalaana iki a'da la yeede ka tagu



kuri ma Taanyara ma Tada'da ka eriidö nja kadalaadene tanno eede i'i iyye?"

<sup>15</sup> Ara talaala aaga ka la ko'do, la ko'do adhabbu akesenja ku'bu ka'diila, aaga tindinaana kuri kaja ku'bu kide."

<sup>16</sup> İkirı kadalaadene na eera no ka co, kaluna tumma na Yasu afa ma tiya iini ka tageema kungngo, ka takindinaana kuri ma tada'da ku'bu.

<sup>17</sup> A 'buugu kanda siiya kungngo ya, a Yasu tö'dö nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no.

<sup>18</sup> A kene ka ndemmi ma tagu eema ya, a Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di öccö ungnö aja aguri nja a'a ara tümünü a'a a kadu."

<sup>19</sup> Oona tatoroko ka kadalaadene kindini i'i ka ungnodho, ka ungnodho, "Tumma dhorro taalo a'a namiini?"

<sup>20</sup> İkirı ka tiki eene, "A könö ana ka tanno na öö'dö kada'baaga kafünü eera no, ara türri niisö ka dho nja a'a.

<sup>21</sup> A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma tiya ka kasorne ma Masala na insili no katiraana ya kungngo, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara tümünü 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu ya, a'diila kini kara tafa tageenedene."

*Kuri ma taamu ya Uugaara*

*(Matta 26.26-30; Lüüka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25)*

<sup>22</sup> Kene kagu eema ya, İkirı Yasu ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala a'düsünü

anangnga eene iki, “Aaga la tuu'da neede eege kungngo.”

<sup>23</sup> İkirı ka a'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala, anangnga eene, kadakooye kide eege in'dili.

<sup>24</sup> İkirı ka tiki eene, “Erıidö yeede i'i yungngo, ma timi'di tumma ya uurunja co ka üüdü ma kadu kadhabbu.

<sup>25</sup> Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ndama uuru tanno, taalo a'a na tooye 'büüdi ma ki'bim'bi, ara uuru neede ka saga tooye i'i kada issi ka tauugaara tanno Masala.”

<sup>26</sup> Kikirı ka ndaküüwe tüüsü köö'dö kürö kaco Anya ma 'Dikıdiyö.

*Yasu eema ta'düsünü i'i na Bütrüs  
(Matta 26.31-35; Lüüka 22.31-34; Yühanna  
13.36-38)*

<sup>27</sup> İkirı Yasu ka tiki eene, “Ara aaga sa karünö aaga nye'd'de kungngo aaga tinya a'a ku'bu, kudumma sorne ma Masala ka tiki, 'Ara a'a tabbü tadasaana, kidheefele tanyalagaago.’

<sup>28</sup> Lakiini kede ka tafiki'dö ka inde ya, ara a'a co Jaliil kada kidha.”

<sup>29</sup> İkirı Bütrüs ka tiki, “Kassa ka tinyi o'o ku'bu eege nye'd'de, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu.”

<sup>30</sup> A Yasu tiki iini, “Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro ka ooso tanno 'bitingngö no, a'da üfürü dhim'bi taafara teera ya, ara o'o ta'düsünü tumma ma üüdü ka tussu a'a tiidoona.”

<sup>31</sup> A Bütrüs takogoona ma teema tumma niini iki, “Taalo a'a na ta'düsünü o'o assa kata inde,

ara a'a teyi nja o'o." A kadalaadene nye'd'de tatiraana nggeege.

*Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani  
(Matta 26.36-46; Lüüka 22.39-46)*

<sup>32</sup> Köö'dö ka 'buugu tiya ana eere a'da, Jetsemaani ya, ikiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga emmi kita ara a'a kaafara ka Masala."

<sup>33</sup> İkirı ka 'duga Bütürs nja Yaguub nja Yühanna arooro ka ta'deedene ka oona, ari'ba tūmmü i'i.

<sup>34</sup> İkirı Yasu ka tiki eene, "Ka toroko oona eede dhindhho kada inde, aaga anna kita aaga tadinı ko'do."

<sup>35</sup> Isigi co eene ka oona idhilli kungngo, üürü ku'bu eema nja Masala, amang ka uuru tanno tadhe ko'do iini ka oona, üürü Masala masaasa.

<sup>36</sup> İkirı ka tiki, "Abba, Pupa yeede, eema nye'd'de nana o'o türü miini, 'duga tatoroko no kede ka oona, lakiini taalo tumma ma eedi tiya eede ka asaasa, lakiini afa ma tiya üüdü ka asaasa ya kungngo."

<sup>37</sup> A Yasu tafada aluna eege ka tarigide, ikiri ka tiki a Bütürs, "Samaan narigide o'o sa? Taalo o'o nambaanya tadinö ana ndanaaya ka ungodho?"

<sup>38</sup> Aaga eema nja Masala eege tadinö ko'do iidi aaga ta'dinggo ka ta'b'badene. Koronggore asaasa, illi tuu'da kagi'di."

<sup>39</sup> Isigi keere kene ka oona afe'de, eema nja Masala indiri tumma na ungodho no.

<sup>40</sup> Afada afe'de aduna eege ka tarigide, a tarigide talinggo eege ka iye, taalo kussu niimö meene kadirina iini.

41 Afada tiidoona iki eene, “Kaleefe aaga tarigide, aaga tagünü? Anda 'dimo! Asa uuru tö'dö. Aaga assa kide, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmününja ka iisine ma kadu tanno oroko no.

42 Aaga fikik'dö angnga tagunggeene, a ömö'di ya tümmünü a'a a kadu ungngo kede kita.”

*Tümmü adene na Yasu*

(*Matta 26.47-56; Lüüka 22.47-53; Yühanna 18.3-12*)

43 Kini ka aleefe ateema kungngo ya, a'da adhe Yahüüsa ya kadalaadene ya ndama tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini a maguufi a nakulu'ba, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya kagürünü eege.

44 Ömö'di ya ümmünü i'i a kadu ya, ala eege ka niimö ma tussu iini iki eene, “Ömö'di yeede ka tööjülü i'i ya, i'i ya miini, aaga ümmü i'i aaga co ku'b'ba iini aaga tafa kini dhorro.”

45 Ka Yahüüsa ka ndö'dö ya ikiri ka öö'dö ka Yasu kete iki iini, “Ka Tatalaana!” ikiri ka tööjülü i'i.

46 Kikiri ka 'dinggö kini ana iisine karefe i'i.

47 Ömö'di öccö ana kene a'dingnge ana ko'do kene kete tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo, eedhe tasigira ya alinggo nja uugaara ma ka'boge ya ka neeso armuna.

48 A Yasu tiki eene, “Kö'dö aaga kürö a maguufi nja nagulu'ba afa a'a ka ka'da 'buugu?”

49 Naganeene a'a nja aaga, a naguuru, nalaanaga kadu ka 'booro ma la ma Masala aaga taalo kümmü a'a lakiini tumma no ka Kasorne

ma Masala no eege kungngo ada kadalinggo iini ungnngo.”

<sup>50</sup> A kadu nye'd'de kungngo tarünö ka inyi i'i ku'bu.

<sup>51</sup> A 'bii'bala inggide ö'dö kini keere ana oona ku'bu illi i'i aramba oona a 'banden'di, kikiiri ka tümümü i'i.

<sup>52</sup> İkiiri ka tapa eene ka ten'di, ara ka arünö ana oona ku'bu.

*Yasu ka kidha ma naguugaara ma Yahüüdü  
(Matta 26.57-68; Lüüka 22.54-55, 63-71;  
Yühanna 18.13-14, 19-24)*

<sup>53</sup> Kümümü Yasu kateefe tunggu co uugaara ma ka'boge, kikiiri naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma anya, nja katalaana ma seriye ka temmi eege in'diili kungngo.

<sup>54</sup> A Bütrüs tako'd'do kini keere ndama ku'b'ba kalla kaco 'booro ma 'di tiya uugaara ma ka'boge, ikiiri ka co aduna kadu katille issi, ille nja eene.

<sup>55</sup> A naguugaara ma ka'boge nja na ataya ma 'buugu ma temmi ma Yahüüdü tanno kagiiri niimö matra tümümü Yasu ma tiidi i'i iini, lakiini eege kitaalo kaduna.

<sup>56</sup> Kudumma kadu kadhabbu kafünü korokoro iini ka oona illi tumma neene kambananjaana ku'bu, kitaalo ka ungnodho.

<sup>57</sup> A kadu könö tafiki'dö ana kene kafünü eema iini ka oona kiki a'da,

<sup>58</sup> “Kaföönyö ungnngo iini ka tiki a'da, 'Ara a'a tarüdü la ma Masala ya kadu ka tarü'böönö ana iisine ya, na a'a sa karü'bü könö a füngngö iidoona taalo ömö'di arü'böönö ana iisine.’”

59 Nggeege a tumma neene tafada kambanan-jaana ku'bu.

60 İkirı uugaara ma ka'boge ka fikı'dö ko'do kene kidha indini Yasu, "Taalo tumma müüdü ka tatiraana? Ka eema tiya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

61 Akı'döönö dhore kungngo, taalo adiri nıımö, uugaara ma ka'boge tindini i'i afe'de, "O'o 'dee na Almasiihi 'Bii'bala ma Masala mana baraka mo?"

62 A Yasu tiki iini, "A'a namiini ara aaga sa kadınö ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka Masala ka 'dakeyi ma nıısö ma kuri, ka tadhe ka tülüügü ka 'dotombo'do."

63 Uugaara ma ka'boge tarisina ten'di iini ka oona iki, "Ara angnga tasaasa ömö'di ma tadini ka tumma tanno afe'de?"

64 Kaföönyö aaga teela Masala niini, aaga kiki aaga nya 'bitıngngö?" Kikiri ka tiki eege nye'd'de kungngo, eege nye'd'de kasaasa i'i a'da eyi.

65 A kadu öccö ta'binynyi alaaga iini ka oona, kaküdhü i'i ka iıye, kabbü i'i ana iisine, kiki iini, "Eema." A nasigira ta'duga i'i katabbü i'i.

*Bütrüs a'düsünü Yasu  
(Matta 26.69-75; Lüüka 22.56-62; Yühanna 18.15-28)*

66 Ka Bütrüs ka taleefe ka inye ma 'bügöörı ka ta'buugu ya a'da mö'dö 'badaada ma alinggo nja uugaara ma ka'boge mo.

67 Mikiri ka tasala Bütrüs ka tılle issı masa kını ko'do miki iini, "O'o ka eyi tiya üüdü naganeene o'o nja Yasu ya ma Nasira ya!"

<sup>68</sup> A'düsünügi iki, “Taalo a'a nussu niimö yüüdü ka tema ya,” ikiri kico akürö ndama a 'bügöörī.\*

<sup>69</sup> Mikiri 'badaada ka tassa kini ko'do madirina eema a kadu tanno kete no miki, “Ömö'di ya nja eene.”

<sup>70</sup> A'düsünügi afe'de. Amussu kungngo, a kadu na 'dingnge kete no kiki a Bütrüs, “Tumma dhorro o'o nja eene, kudumma üüdü o'o na taga Jaliil.”

<sup>71</sup> İkiri ka teela eyi yiini aküdünü eene iki a'da, “Taalo a'a nussu ömö'di yaada ka tema tumma miini ya.”

<sup>72</sup> Amussu kungngo a dhimbī tafara afe'de ikiri Bütrüs ka tagiigi tumma na Yasu a'da, “A dhimbī ka tufürü tafara teera ya, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona,” ikiri ka ndafara.

## 15

### *Yasu kidha ma Bilatus*

(*Matta 27.1-2, 11-14; Lüüka 23.1-5; Yühanna 18.28-38*)

<sup>1</sup> Ligitaka so'd'do, ikiri naguugaara ma ka'boge nja kadifi nja katalaana ma seriye nja kadu ma la ma kadifi ma Yahüüdü nye'd'de ka tageema ana ka oona, kiki ka tümme Yasu kadimi'di i'i kanangnga i'i a Bilatus.

<sup>2</sup> İkiri Bilatus ka tindini i'i, “O'o no uugaara ma Yahüüdü?”

A Yasu tiki iini, “O'o natiraana.”

---

\* **14:68 14.68** A nakasorne könö kiki a'da, afara dhim'bi.

<sup>3</sup> A naguugaara ma ka'boge tafünü tumma ma korokoro kini ka oona kadhabbu.

<sup>4</sup> A Bilatus tindini i'i afe'de, "Taalo niimö müüdü ka tiraana? Naföönyö o'o eema ya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

<sup>5</sup> A Yasu taalo adiri niimö 'do a Bilatus tidhi adhere.

*Yasu ümmününja ka inde*

*(Matta 27.15-26; Lüüka 23.13-25; Yühanna 18.39-19.16)*

<sup>6</sup> A Bilatus katadaada amanaga ömö'di ma pabuusu kürö ungodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara.

<sup>7</sup> Ömö'di inggide ana eere a'da Barabas aganna ka pabuusu nja kadu tanno oroko no, na kirina kadu ka uuru ma taga'da 'buugu.

<sup>8</sup> A kadu tawagaana oona, kiki a Bilatus a'da üüni niimö yiini ka tüünidene katadaada ya.

<sup>9</sup> İkirı ka tiki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da napa ada ka uugaara ma Yahüüdü?"

<sup>10</sup> Kudumma iini ka tussu a'da naguugaara ma ka'boge kakirimı oona kene kümmünü Yasu iini.

<sup>11</sup> A naguugaara ma ka'boge tafünü kadu a'da kapa ka Barabas.

<sup>12</sup> A Bilatus Albunti tiki eene afe'de, "Ara a'a tönynyö ana ömö'di tiya ada ka tümmünü i'i a'da uugaara ma Yahüüdü ya ma?"

<sup>13</sup> Keele ka tumma kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi."

<sup>14</sup> İkirı ka tiki eene, "Amana? Agüüni minna ya toroko ya?"

Kakogoona ma tiidhe kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi!"



15 A Bilatus tasaasa kadu ka'diila nja iini nye'd'de kungngo, ikiri ka tapa kene ka Barabas. Kene ka ndabbü Yasu a tiiso ya, kanangnga i'i eene ma tara co tabünnü i'i ka salii'bi.

*Nasigira ka üünü midhi ku'bu ana Yasu  
(Matta 27.27-31; Yühanna 19.2-3)*

16 A nasigira tüügü Yasu kaco 'di ma uugaara kawagaana nasigira koona.

17 Kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona kadagüüfü tagiya ma immi kagirni kini ka üüdü.

18 Kööjülü i'i kiki, "Ungngo kööjülü o'o Uugaara ma Yahüüdü."

19 Kabbü i'i ka üüdü a tam'bala, ka'binynyi alaaga iini ka oona küürü kini kidha ana küüge.

20 Kene ka ndüünü midhi ku'bu ana i'i ya, kakirnö ten'di ma öödhe mo iini ka oona kara kagirni en'di yiini kini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

*Yasu abünnünja ka salii'bi  
(Matta 27.32-44; Lüüka 23.26-43; Yühanna 19.17-27)*

21 Katakümmünü Samaan ya ma Keriwan ya pupa tiya Askander nja Rufas ya, kapusu ada i'i ka tümmü salii'bi a'da aleefe tunggunu co 'di ndama siga kungngo.

22 Köö'dö ana Yasu ka 'buugu tiya ana eere a'da Jüljüsa ya, 'buugu ma Dho ma Üüdü.

23 Kanangnga kembelö iini kada tonggoonyo a tümmü tanno 'diiri no, aanu ka tooye.

24 Kabünnü i'i ka salii'bi, kasümünaana en'di yiini kene ku'bu kafanna muduru kassa kide ata a'dinggö ka mada.

<sup>25</sup> Kabünnü i'i ka salii'bi ana ndanaaya ka iidümmü kafünü egüisö ligitaka kungngo.

<sup>26</sup> Kada rigiri tumma kiki, "UUGAARA MA YAHÜÜDÜ."

<sup>27</sup> Kabünnü i'i ka salii'bi nja kanyooro keera, ya ndama nüisö ma kuri, aya ndama nüisö ma küüle.

<sup>28</sup> [Afa ma sorne ka tiki, "Kakinaana i'i ka oona nja kadu na oroko no."]

<sup>29</sup> A kadu ma nafiini tasala kini ka'digi'di nanggüdü keela i'i kiki, "O'o nara taga'da la ma Masala na o'o sa karü'böönö a füngngö iidoona.

<sup>30</sup> Oolona eyi yüüdü, nö'dö ku'bu ndama salii'bi!"

<sup>31</sup> A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriyé kamidhi i'i afe'de, anno teema ana ka oona kiki a'da, "Oolona kadu öccö assa taalo ambaanya toolona eyi yiini!

<sup>32</sup> Aaga fa ka Almasihi tiya, Uugaara ma Israyil ya ö'dö ku'bu ndama salii'bi, amang kidi tiji i'i, ungnö tamma kini." A kanyooro no bünnünja ku'bu nja iini keera no teela i'i afe'de.

*Inde na Yasu*  
(*Matta 27.45-56; Lüüka 23.44-49; Yühanna 19.28-30*)

<sup>33</sup> A 'buugu ta ndüüli ka oona nye'd'de uuru kungngo kadara ka muru ma siiya.

<sup>34</sup> A 'buugu ka ndamuru ma siiya ana ndanaaya kiidoona ya, ikiri Yasu katadhiya ya ko'do iki, "Iloy, Iloy, lima sebakatani?" I'i iki

a'da, “Masala, Masala, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?”

<sup>35</sup> A kadu na 'dingnge kete no taföönyö tumma no kiki a'da, “I'i ya ümmünü İliya.”

<sup>36</sup> Ömö'di könö tareere a'duga 'banden'di onyo'do ka kembelö, anangnga ka üüdü ma tam'bala amünügü co iini a'da ooye iki, “Aaga öödhi angnga tasala İliya ka ta'dinigi i'i ku'bu ya.”

<sup>37</sup> A Yasu tadhiya ko'd'do agiri tanya na eere no eyi.

<sup>38</sup> A ten'di ma la ma Masala töörese ndama oo'do alla aco aa'bu.

<sup>39</sup> Uugaara ma nasigira ta'dingnge kete ma salii'bi kini ka föönyö Yasu ka tadhiya asala i'i ka teyi iki, “Tumma dhorro, ömö'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i yungngo.”

<sup>40</sup> Ka kannaa iiya kide kadhabbu kadinö co ndama ku'b'ba, Mariyom Almajdaliya minggide nja eene, nja Mariyom nïimö ma Yaguub tiya idhilli ya nja Yüüsü, nja Salooma.

<sup>41</sup> Eege kungngo ka kungeene nja Yasu kalinggo ada iini, kini ka taganna ka Jaliil ya nja tökönö kadhabbu kasirigi co Örsaliim nja iini.

*Tatü'böönö ma Yasu*  
(*Matta 27.57-61; Lüüka 23.50-56; Yühanna 19.38-42*)

<sup>42</sup> Ka uuru ma tindinaana oona ku'bu a 'buugu kanda siiya, a'da üfürü uuru ma Sa'bidi tö'dö ya.

<sup>43</sup> İkirî Yüüsif ya ma Raama, ya taga adaya ma la ma kadïifi ma Yahüüdü, i'i aganeene indhigi

tauugaara na Masala, ikiri ka takuru rusu ana eedi aco ka Bilatus, iki iini a'da, anangnga oofoma Yasu iini.

<sup>44</sup> A Bilatus tadhre iini ka foonyo a'da Yasu anda eyi. Kummunu uugaara ma nasigira indini i'i, "Illi Yasu kada keyi?"

<sup>45</sup> Kini ka tafoonyo tumma ka uugaara ma nasigira ya, ikiri kafa ka Yuusif a'duga oofoma Yasu.

<sup>46</sup> Iki ka taana ten'di ka'dinaka i'i ku'bu ndama salii'bi, kakudhu i'i ka oona, katu'bu i'i ka la ma oofoma iini ka taku'dodene ka 'dakamba. Kikiri ka tagu'du misi keere ka inye ma la ma oofoma.

<sup>47</sup> A Maryom Almajdaliya nja Mariyom niimo ma Yuusi tadinö ka 'buugu tiya eene ka anangnga i'i kide ya.

## 16

### *Tafiki'do na Yasu Almasihi*

*(Matta 28.1-8; Luuka 24.1-12; Yuhanna 20.1-10)*

<sup>1</sup> Ka uuru ma Sa'bidi kanco kuro ya, mikiri Mariyom Almajdaliya nja Mariyom niimo ma Yaguub nja Salooma kadaana kondho meene kaco tasanna ka Yasu ka oona.

<sup>2</sup> Ka taka ka ndaadha ka uuru ma Lahada ya, a ndanaaya ka ndo'do ko'do, kikiri ka co la ma oofoma.

<sup>3</sup> Keema kindini ajeene kiki a'da, "Mada i'i yungngo ataguru dhembeliili kaja ka inye ma la ma oofoma 'bitingö?"

<sup>4</sup> Kene kadasala co ya, kaasala dhembeliili ka kuru'dene a'da ma dhabbu.

<sup>5</sup> Kikiri ka co la ma oofu, kasala ömö'di ka temmi ndama nüüsö ma kuri, a ten'di tiya 'bassa ya ka oona, a ri'ba tüssümü eege.

<sup>6</sup> İkiri ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba! Ka asaasa aaga Yasu ya ma Nasira ya bünnünja ka salii'bi ya, itaalo kita, afiki'dö, kita iini kada kanna kide ya i'i yunggo.

<sup>7</sup> Lakiini aaga unggene aaga co tadirina eema a kadalaadene nja Bütrüs, 'Ti a tadhe aaga aco Jaliil, aaga sa kico tassa kini kanna, afa ma tiya iini kada tirina aaga ya kunggo.' "

<sup>8</sup> Kafiri a kürö ndama la ma oofu kadhere a ri'ba tüssümü eege, ka arünö, kitaalo kadirina ömö'di 'do a ri'ba katüssümü eege.

*Yasu atele oona a Mariyom Almajdaliya  
(Matta 28.9-10; Yühanna 20.11-18)*

<sup>9</sup> [Ka Yasu ka fiki'dö ka inde lititaka so'd'do ka uuru ma Lahada ya, ala oona a Mariyom Almajdaliya ka dhidha mo iini ka tagasoro nagorongore na oroko no ka oona ka iidüssümü kafünü eera no.

<sup>10</sup> Mikiri Mariyom ka tunggene maco tadirina eema a kadalaadene tanno iini, maco maduna eege ka tamüürü kafara 'do.

<sup>11</sup> Kitaalo kamma ka tumma tanno oono, kono ka tiki eene a'da i'i afiki'dö ka inde madadinö kini.

*Yasu adele oona a kadalaadene keera  
(Lüüka 24.13-35)*

<sup>12</sup> A Yasu tatele oona, ana oona töccö ala oona a kadalaadene töccö keera, a'da kunggunu co a nya.

<sup>13</sup> Kikiri ka tafada kadirina eema a türeene ma kadalaadene, kitaalo kamma ka tumma tanno eene.

*Yasu adele oona a kadalaadene na ada'baaga kafünü ungodho no*

*(Matta 28.16-20; Lüüka 24.36-49; Yühanna 20.19-23; Kadafüni 1.6-8)*

<sup>14</sup> Keere kunggo a Yasu tatele oona a kadalaadene tanno iini no ö'dö kada'baaga kafünü ungodho no, a'da kagu eema amana hetti eene kudumma eene taalo kamma nja takidhö ka nanggeedi tanno eene kanu ka tamma ka kadu tanno adinö kini iini ka fiki'dö no.

<sup>15</sup> İkiri ka tiki eene, "Aaga ungeene aaga co ka 'büdhülü nye'd'de, aaga co tadünnü tumma ma İnjüli co a kadu nye'd'de kunggo.

<sup>16</sup> "Ömö'di ya amma ya, ambeesedene oolonadene, ömö'di ya taalo amma ya aama.

<sup>17</sup> Eema ya ara tö'dö ya kadu na tamma ana eere tiya eede kara tasoro nagana'bu, keema tumma öccö keefe.

<sup>18</sup> Kümü nöönü ana iisine, kara tooye tümümü taalo niimö a tagu eege 'do, kamana iisine ka kadu tanno amaara no ka nanggüdü ka'diila."

*Yasu a'diniginja co 'dotombo'do*

*(Lüüka 24.50-53; Kadafüni 1.9-11)*

<sup>19</sup> Ka Uugaara Yasu ka ndageema nja kadalaadene tanno iini ya, inynyo 'dotombo'do emmi ka Masala ka niisö ma kuri.

<sup>20</sup> İkiri kadalaadene ka tunggunaana ku'bu kadünnü tumma ma Masala ka na'buugu nye'd'de. A Uugaara tagalinggo nja eene,

anangnga türü niini eene ka oona a linggo tanno  
eene eefe no.]

lxxx

## **Katcha**

### **Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)**

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Katcha-Kadugli-Miri)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

All rights reserved.

2020-11-18

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

bc98a4a0-1c85-5c7a-932a-7dcefd213f80